

FÖRSVARETS

FORUM

nr 3 • 2014

Försvarmaktens personaltidning

EXTRA TJOCKT SOMMARNUMMER
40
SIDOR

KOLL PÅ KNAPPARNA?

Nytt uniformsreglemente på väg

VIKTEN AV VÄRDEGRUND

Kollegorna, specialisterna och juristerna reder ut begreppen

BOSSARNA I BYSSAN

HANNA OCH FILIP FIXAR KÄKET PÅ HMS HELSINGBORG

AK4, AK5 – AK6? • UPPSKATTADE NOSAR I ARIZONA • ODENBERG: SLUTA SKJUT FRÅN HÖFTEN!

7-13

18-19

29-32

Aktuellt: LedR tränade Roberto 3

Aktuellt: Svenska ögon i Ukraina 6

Värdegrundsspecial 7-13

Första ASOU-kullen klara 14

Analys: Eldhandvapenrapporten 16-17

Nato-utvärdering i Finland 20-21

På jobbet: Korv1kockarna 29-32

Till sist: De vann Gladiatorerna 36

Krönikören: Mikael Odenberg 37

FÖRSTASIDAN

FOTO:
DANIEL
KLINTHOLM/
COMCAM

Säkerhet byggs med andra

I mitten av maj lämnade försvarsberedningen över sin slutliga rapport till regeringen. Den tar fasta på det försämrade säkerhetspolitiska läget i vår nära omvärld med den helt oacceptabla ryska aggressionen mot Ukraina. Ryssland har genom sitt agerande raserat den säkerhetsordning som vi gemensamt byggt upp i Europa sedan mitten av 1970-talet.

Försvarsmakten avvaktar nu hur slutsatserna kommer att omvandlas till planeringsanvisningar inför utarbetandet av nästa försvarsbeslut. För mig som ÖB är det viktigt att anvisningarna omhändertar en helhetssyn kring vår framtida operativa förmåga.

Jag har flera gånger sagt att vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Och det är den solidariteten med andra som Försvarsmakten visar genom att delta i olika övningar i vårt närområde tillsammans med andra demokratiska nationer. Gemensamt står vi upp för demokratiska värderingar.

Att öva i och kring Östersjön kan ge andra erfarenheter än vad som ursprungligen planerats för våra krigsförband. Det är så det fungerar i ett insatsförsvar där Försvarsmakten är ett av regeringens säkerhetspolitiska instrument. Vi ska inte glömma bort att uppbyggnaden av krigsförbanden påverkas av hur omvärlden utvecklas. Vi måste hitta rätt vidmakthållandenivå där vi toppar förbanden vid olika tidpunkter. Ett förband i ett anställt försvar orkar inte och ska inte ligga på max året om.

Internt har vi nu lämnat in vårt svar på regeringsbeslut 5, det vill säga FM Org 18. Att vi inte kunde spara 500 miljoner stod helt klart, men även de 225 miljoner som vi nu föreslagit till regeringen kommer att ge kännbara konsekvenser för Försvarsmakten. Det är jag mer än väl medveten om.

Begränsade resurser innebär att gränsen mellan bas- och insatsorganisation suddas ut än mer. Vi måste tänka i termer av en gemensam försvarsmaktsorganisation!

För att kunna ligga på topp krävs också återhämtning. Jag önskar er därför en skön och avkopplande sommar. Så möts vi i höst igen och försätter leverera med sedvanligt hög kvalitet!

Sverker Göranson
Överbefälhavare

REDAKTIONEN

Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. kontakt: ff-red@mil.se telefon: 08-788 88 88 (Informationsstaben)

ansvarig utgivare
ERIK LAGERSTEN, informationsdirektör

Nästa textdeadline: 21 augusti 2014
Beräknad utgivningsdag: 10 september 2014

redaktör
DAG ENANDER
dag.enander@mil.se
Försvarsmaktens informationsstab

grafisk formgivare
INGELA BERGSTRÖM
FMV, Grafisk produktion, Stockholm

Tryckt hos Elanders Sverige AB

Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245

Genrebilder från Shutterstock.

Lettisk medaljör

När FS26 nyligen medaljerades fick fyra svenska soldater också en utmärkelse från Lettland. En av medaljörerna var Karl Gunnarsson, officer på Livgardet, som numera kan bära det ljusblå hederstecknet.

– Främst arbetade jag med civilmilitär samverkan, bland annat genom att stödja polischefer i deras arbete och hjälpa till att bygga checkpoints. På ett ställe byggde vi en checkpoint bredvid en skola. Tack vare den kunde den afghanska polisen försvara skolan under en attack när skolbyggnaden användes som vallokal.

"Och så här såg det ut när jag blev knockad..."
Paolo Roberto delade med sig av sina träningsstips på LedR

Paolo Roberto tränade i Enköping

När Ledningsregementet hade friskvårdsdagar i maj bjöd man in kändisen, pastaförsäljaren och före detta boxaren Paolo Roberto som träningsledare.

– Det här är lite av en dröm, som en svensk variant av Full Metal Jacket där jag får vara Drill Sergeant, säger Paolo.

Runt 100 medarbetare drillades av den före detta värstingen Roberto, främst i olika parvis närstridsövningar. De skapar styrka, uthållighet och smidighet.

– Det går inte att bara stå och bygga muskler i gymmet. Visst, man får stora muskler men man kommer inte orka med det en soldat måste klara av, säger Paolo.

Huruvida någon medarbetare upplyste Paolo Roberto om hur det gick för sergeanten i filmen Full Metal Jacket är inte känt.

Omdaningskunskapen sprider sig

Allt fler får nu insikt om vad Omdaning försvarslogistik (OFL) handlar om. Ett tiotal förband, skolor och centrum har under våren fått besök av Försvarsmaktens och FMV:s förändringsledning. Ytterligare förband står på tur i augusti.

– Det är givande för oss att träffa personalen vid förbanden. Vi får mycket tillbaka, inte minst om hur de upplever att det fungerar efter att FMV tagit över ansvaret. Oftast verkar det fungera bra, men ibland uppstår gnissel i maskineriet, säger Leif Nylander, Försvarsmaktens förändringsledare.

Ett exempel som kom upp vid ett förbandsbesök var att de inte längre kunde besiktiga lastbilar på orten, utan tvingades köra flera mil till en upphandlad bilbesiktning. Frågan kunde lösas samma vecka, vilket pekar på betydelsen av att rapportera problem och att myndigheterna gemensamt tar sig an och löser dem, säger Leif.

– Mitt budskap vid besöken är att nu måste vi alla jobba för att få logistiken att hänga ihop mellan FMV, förbanden och FMLOG. För utan FMV fungerar inte Försvarsmakten längre.

Nyheter, fakta, frågor & svar finns på OFL-sidan på intranätet emilia

VISSTE DU ATT?

På varje Försvarshälsa finns personal med medicinsk och psykologisk specialkompetens inom kris, stress och trauma dit du som anställd kan vända dig för att få stöd och hjälp både före och efter en insats. Försvarshälsan är en oberoende expertresurs och du som söker stöd omfattas av patientsäkerhetslagen.

CITATET 1

"Fem, sex länder ligger i täten när det gäller russofobin i Europa: Sverige, Polen, de baltiska länderna och Finland. I Sveriges och Polens fall kan rysshätet förklaras med gamla stormaktskomplex."

Sergej Markov, president Putins personliga sändebud och offentlige representant i en intervju med finska Hufvudstadsbladet.

Koll på klickmonstren

Sedan september 2011 har Försvarsmakten en bloggportal. Här finns ett 50-tal bloggar, skrivna av allt från insatsstyrkan i Afghanistan till förbandet Combat Camera och enskilda hemvärnsmän. Vissa inlägg blir riktiga "klickmonster" enkom beroende på att ämnet är så aktuellt och berörande.

Här är de fem mest lästa inläggen sedan starten. Har du inte läst dem tidigare kanske det är dags nu?

- **ETTA – 25 000 sidvisningar**
blogg.forsvarsmakten.se/armebloggen/2012/02/27/varfor-kan-jag-inte-andas/
- **TVÅA – 24 000 sidvisningar**
blogg.forsvarsmakten.se/kommentar/2013/12/21/det-duger-inte/
- **TREA – 8 000 sidvisningar**
blogg.forsvarsmakten.se/kommentar/2014/01/31/konfliktens-konsekvenser/
- **FYRA – 7 000 sidvisningar**
blogg.forsvarsmakten.se/afghanistanbloggen/2012/02/08/ett-etterlangtat-mote/
- **FEMMA – 6 500 sidvisningar**
blogg.forsvarsmakten.se/flygvapenbloggen/2014/05/18/dawn-patrol/

Jakten på granaterna avslutad

Nu har alla 173 lådor hittats och ammunitionen i lådorna är oskadliggjord.

- Vi är cirka 20 personer på plats under sökperioden. Att hantera instabil ammunition, både på land och under vattnet, kräver mycket utbildning och erfarenhet. Oftast är det

Förra sommaren hittades 172 av 173 lådor med 20 mm luftvärnsgranater i sjön Ala Lombolo i Kiruna. Därför dök Försvarsmaktens röjdykare efter den sista kvarvarande lådan med luftvärnsgranater som med stor sannolikhet ligger dold djupt ner i bottensedimentet - allt för att kunna sanera Sveriges mest förorenade sjö.

endast Försvarsmakten som kan hantera situationer när instabil ammunition påträffas och vår personal är experter på ammunitionsröjningsarbetet under vattenytan, säger Bengt-Ivar "Biva" Rådström, insatschef under operationen i Ala Lombolo.

Text: Magnus Jir Lind/4. sjöstriflj

CITATET 2

"Ert mål är att förstöra Ryssland. Men det kommer ni inte att lyckas med. Napoleon försökte, Hitler försökte, utan framgång. Ni kommer att förstöra Europa i stället."

Samme Markov i samma intervju.

Mats Ryderheim, Arbetsmiljöverket och Isabella Alsén FM HRC informerar om de nya reglerna vid senaste arbetsmiljöseminariet.

Tillståndslöst truckkörande blir kostsamt

Från och med 1 juli träder en lagändring i kraft som ska se till att reglerna kring arbetsmiljön efterföljs i ännu högre utsträckning.

- Brister i vår arbetsmiljö kan komma att bli dyrbara, säger Isabella Alsén, HR-specialist med fokus på arbetsmiljöfrågor på FM HRC.

Grunden till lagändringen ligger i en utredning, tillsatt av regeringen, som fastslog att det inte fanns ett effektivt system för att se till att Arbetsmiljölagen följts.

- Inom ett antal områden kommer vi att kunna ge arbetsgivaren en sanktionsavgift om det vid inspektion förekommer brister. Påföljden blir då en administrativ avgift som man betalar, detta blir ett effektivare system istället för att gå den straffrättsliga vägen, säger Mats Ryderheim på Arbetsmiljöverket.

Då sanktionsavgifternas storlek styrs av hur många personer

som är anställda på arbetsplatsen kan det bli en dyrbar historia om man inte följer de regler eller föreskrifter som reglerar ens verksamhet.

- Användning av truck är ett exempel där sanktionsavgift kan bli aktuellt. Alla som kör truck ska ha ett skriftligt tillstånd för detta från arbetsgivaren. Vid en inspektion skulle avsaknaden av detta kunna innebära att Försvarsmakten får betala 150 000 kronor, vilket är beloppet för en arbetsgivare med mer än 500 anställda, säger Isabella Alsén.

Text och foto: Joakim Gustafsson/FM HRC

Använd mobilen rätt

Har du en tjänstemobiltelefon och är lite osäker på var, när och hur du får använda den?

Även om Försvarsmakten har ett så kallat "flat rate"-avtal med Telenor betyder det inte att allt är gratis. Här är några snabba regler som är lätta att komma ihåg.

DU FÅR

- Ringa, messa och MMS:a så mycket som krävs inom Sverige och till utlandet.
- Surfa fritt i Sverige.
- Få fri nummerupplysning via 118228.

DU FÅR INTE

- Surfa timvis i Thailand på din långsemester.
- Lyssna på Spotify dygnet runt när du är i Oslo.
- Ringa maratonsamtal från Parris Island.

Mer information om vad som gäller finns på emilia.

Det fanns en tid när mobiltelefoner såg ut som riktiga telefoner.

Marinövning med Sverige som värd

Under första delen av juni ägde övningen Baltops 2014 rum. Fartyg från 14 länder och fler än 2 000 sjömän besökte då Karlskrona innan den multinationella övningen i PFP-formatet (Partnership for Peace) för 42:a gången påbörjades, till största del i södra Östersjön.

Sverige deltar med korvetten HMS Sundsvall från Fjärde sjöstridsflottiljen och JAS Gripen från F 17.

– Det är viktigt att vi deltar i den här typen av övningar för att utveckla våra förband, men också för att visa solidaritet som

Baltops 14 har Karlskrona som utgångsbas.

partner till Nato vilket regeringen särskilt pekat på under övningen Open Spirit. Även om planeringen har pågått länge aktualiserar utvecklingen i närområdet vikten av ökat samarbete, säger marinchefen Jan Thörnqvist.

1078

Ungefär så många ton håller nu på att transporteras hem från den svenska basen Camp Northern Lights i Afghanistan, som just nu plockas ner och packas ihop. Kvar blir en förläggning förberedd för att tas över av det afghanska försvarsministeriet.

Det som tas hem är bland annat fordon, vapen, ammunition och datorer. Det som blir kvar kommer att säljas, förstöras eller skänkas.

CITATET 3

”Det är ledsamt och obehagligt att det så nära Kreml finns en person med en uppenbarligen närmast paranoid världsbild. Jag har försökt tona ned rysk aggression och varit en duva, men nu måste jag inse att jag helt enkelt haft fel.”

Kristian Gerner, professor emeritus i historia vid Lunds universitet och Rysslandskännare i en kommentar till nämnda intervju till SvD.

PÅ NY POST

Försvarsmakten förlänger placering av kommandör **Jan Ericsson** som avdelningschef INF 5-6 Prio vid Högkvarteret från och med 1 april 2014 och tills vidare dock längst till 31 mars 2016.

Försvarsmakten förlänger överste **Ronnie Nilsson** som chef Swedec längst till och med 30 september 2015.

Försvarsmakten förlänger överste **Per Nilsson** som militärsakkunnig i Regeringskansliet från och med 1 juli 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 juni 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Anders Persson** som chef Luftstridsskolan under perioden 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 juni 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Jonas Olsson** som chefsutvecklare marinen vid Försvarsmaktens chefsutvecklingsenhet vid FM HRC under perioden 1 oktober 2014 och tills vidare dock längst till och med 31 juli 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Per Nilsson** vid Gripen Projektledning som projektledare både för JAS 39 Gripen Thailand och Tjeckien till och med 31 maj 2015.

Försvarsmakten förlänger brigadgeneral **Bengt Axelsson** som vicerektor vid Försvarshögskolan under ytterligare en tidsperiod omfattande 1 oktober 2014 till 31 mars 2017.

Försvarsmakten förlänger **Kristina Bergendal** som försvarspolitisk rådgivare tills vidare dock längst till och med 31 augusti 2014.

Försvarsmakten placerar **Carl Magnus Eriksson** som överbefälhavarens politiske rådgivare vid Högkvarteret. Anställningen påbörjas 11 augusti 2014 och löper tills vidare dock längst intill 11 augusti 2016. Befattningen är placerad i CF-6.

Försvarsmakten placerar överste **Mikael Åkerström** som chef Ledningsregementet under perioden 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 juni 2017.

Försvarsmakten placerar överste **Leif Härdig** som tillförordnad chef för Försvarsmaktens medicincentrum från och med 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 september 2014.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Stefan Sandborg** som ställföreträdande chef för Livgardet under perioden 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 augusti 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Stefan Sandborg till överste.

Försvarsmakten placerar kommandör **Michael Gustafson** vid militärvetenskapliga institutionen (MVI) under ytterligare en tidsperiod omfattande 1 januari 2015 till 31 december 2017.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Stig-Olof Krohné** som tillförordnad chef för Försvarsmaktens tekniska skola från och med 29 maj 2014 tills vidare dock längst till och med 30 september 2014.

Försvarsmakten förlänger överste **Sverker Ulving** som chef INS ERF ANA INSS vid Högkvarteret från och med 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 31 maj 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Håkan Hedlund** som avdelningschef för Prod Armé vid Högkvarteret under perioden 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarsmakten förlänger överste **Anders Stenström** som chef vid FMUndSäkC under perioden 1 januari 2015 och tills vidare dock längst till och med 30 juni 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Christer Tistam** som chef Livgardet under perioden 1 juni 2014 och tills vidare dock längst till och med 30 juni 2018.

Svenska ögon i Ukraina

”Ett så här allvarligt läge har vi inte haft sedan murens fall”

Delar av ett europeiskt land står på gränsen till inbördeskrig.

Då befinner sig svenska officerare i Ukraina som observatörer enligt Wiendokumentet.

– Ukrainaren på gatan är orolig för en utökad konflikt, säger Carol Paraniak, chef för insatsledningens avdelning för civil/militär-samverkan och rustningskontroll på Högkvarteret och nyligen hemkommen från Ukraina.

Ingen kan ha missat vinterns och vårens händelser i Ukraina: upp-
roret på Majdantorget i Ukrainas
huvudstad, störtandet av presi-
denten och därefter Rysslands
annektering av Krimhalvön. Det
har skapat ett mycket instabilt
läge med krigshandlingar i ett
europeiskt land – något som inte
skett sedan kriget på Balkan.

Carol Paraniak ledde den
grupp inspektörer på sju officera-
re, varav fyra svenska som i slutet
av maj åkte runt i Ukraina. Under
tio dagar hann de med att åka 300
mil och besöka 14 enheter. Vid be-
söken på de nio förbanden märk-
tes att den materiella statusen
såg bra ut, men att det var svårare
att bedöma övningsstatusen.

Bland annat hade ett raket-
artilleriförband inte skjutit skarpt
sedan 2008.

– Då är det svårt att veta för-
bandets kvalitet.

Dessutom besöktes fyra sta-
ber, bland annat det första besök-
et någonsin på Ukrainas flyg-
vapenstab.

– Bara två timmar efter vårt
möte med chefen gick helikoptrar
under ledning från inrikesdepar-
tementet till anfall mot separa-
tister som grupperat på Donetsk
flygplats. Efteråt förstod jag att
han måste vetat om vad som

skulle hända under vårt möte,
säger Carol.

I sin roll som rustningskon-
trollchef har han inte varit med
om ett sådant intresse för frågor
kring rustningskontroll tidigare –
”det är ett dramatiskt ny-
vaknat intresse från alla håll” –
och det är ett ämne och område
som är helt öppet.

– Hela grunden för rustnings-
kontrollen är öppenhet. Alla våra
besök är öppna och all kommuni-
kation sker på öppna förbindel-
ser. Vi uppträder också i uniform,
vilket ger vår närvaro legitimitet
och säkerhet.

Därför undveks de allra östli-
gaste delarna av Ukraina under
rundresan, vilket inte skedde när
major Thomas Johansson kidnapp-
ades i Slovjansk i april. De de-
larna av landet skiljer sig på
många sätt betydligt från de delar
som Carol och hans team besökte.

– Vardagslivet i västra Ukraina
pågår som vanligt. Enda tecknet
på att något pågick var militära
checkpoints längs vägarna. Den
vanlige ukrainaren är orolig. Det
är också därför landets ledning
vill ha observatörer där för att ha
det internationella samfundets
ögon på plats.

TEXT: DAG ENANDER/INFOSS

FOTO: CAROL PARANIAK/HKV

OSSE-teamet med ukrainska värdar.

Ukrainsk haubits med svenska ögon något annorlunda kamouflage.

En av otaliga checkpoints.

WIENDOKUMENTET (WD) PÅ 60 SEKUNDER

Syftet med WD är att skapa förtro-
ende och säkerhet i Europa genom
ökad militär öppenhet mellan
OSSE:s medlemsstater. Därför
utbyts på årlig basis viss bestämd
militär information. Ett femtiotal
stater har ratificerat WD.
För att undvika oro har varje stat

rätt att från andra stater begära en
förklaring om onormala militära
aktiviteter samt då erhålla ett svar.
En stat kan även bjuda in övriga
stater för att skingra eventuell oro
kring militära aktiviteter.
Vidare regleras om att bjuda in
övriga stater till besök vid flyg-

stridsförband och vissa andra mili-
tära förband. När ett nytt vapen-
och materielsystem tas i bruk ska
stater informeras och i vissa fall
bjudas in till föreläsning. Staterna
är även skyldiga att anmäla vissa
militära aktiviteter i förväg. Vid
större militära aktiviteter ska även

observatörer från övriga stater bju-
das in. WD innehåller även
begränsningar om hur stora och
hur många militära aktiviteter som
får genomföras. I syfte att verifiera
dessa åtaganden finns möjlighet
för staterna att genomföra inspek-
tioner och utvärderingar.

EN GRUND VÄRD ATT FÖRSVARA

Vi har alla åsikter, idéer och inställningar till vad som är värdefullt eller vad som har värde. De värderingarna påverkar vår uppfattning om vad som är rätt och fel och därmed också vårt beteende.

Försvarsmaktens värdegrund är ett begrepp som alla hört talas om.

Men vad betyder det egentligen?

Hur ska jag som individ förhålla mig till de värderingarna?

På de följande sidorna läser du mer om vår gemensamma värdegrund.

Sex sidor väl värda att läsa och diskutera.

TEXTER: THERÉSE FAGERSTEDT OCH DAG ENANDER/INFOÖ

FOTO: DANIEL KLINTHOLM/COMCAM OCH
FÖRSVARSMAKTEN

ILLUSTRATION: NIL CARBORUNDUM

”Att se senaste GMU-omgången var magiskt”

Ett sammanträdesrum på Sjöstridsskolan.

Sju kollegor, många åsikter, en slutsats.

– Värdegrunden behövs, säger Daniel Hakkarainen, rekryteringsofficer på Första ubåtsflottiljen.

Några av deltagarna runt det ovala bordet har jobbat i Försvarsmakten några år. Andra betydligt längre.

Men oavsett anställningstid, yrkesroll eller förbandstillhörighet så saknades det inte ståndpunkter och uppfattningar i Karlskrona kring Försvarsmaktens värdegrund.

Vad är värdegrunden för er?

[KB] – För mig är den sunt förnuft, det är värdegrunden för mig. Men jag pratade med min flickvän om det här häromdagen och insåg då att sunt förnuft-måttstocken inte är likadan för alla. Enkelt uttryckt är det ”behandla andra som du själv skulle vilja bli behandlad”.

[LM] – Jag ser vår värdegrund som en utgångspunkt varifrån vi gemensamt kan tolka. Den utgångspunkten gör det tydligt att se vad som bryter mot den.

MEDVERKANDE

Kristofer Bengtsson [KB] OpO-elev
Första ubåtsflottiljen

Ingeborg Clementson [IC] lärare i
ledningssystem Sjökrigsskolan

Daniel Hakkarainen [DH] rekryterings-
officer Första ubåtsflottiljen

Fredrik Hansson [FH] stabschef
Marinbasen

Så säger specialisten och strategen

”Värdegrunden tar aldrig timeout”

Vanligt sunt bondförnuft fungerar väl som värdegrund kan man tycka.

– Visst är bondförstånd bra, men bara tills det verkligen blir problem.

Då blir det bara en illusion över att andra tycker som du själv, säger Fredrik Nordenmark, värdegrundsstrateg på Högkvarteret.

Britt-Marie Romero och Fredrik

[CK] – Den ger mig trygghet! Tack vare den vet jag vad Försvarsmakten står för, ”så här är det helt enkelt”.

[FH] – För mig handlar det i slutändan att svenska folket, Sveriges riksdag och vår chef har bestämt och definierat vår värdegrund. Fast samtidigt är det ett problem att vi sitter här och pratar om värdegrund och vad den innebär, det ska bara komma naturligt. Vi har ett arv inom Försvarsmakten där allt som hände med Bikupan gjorde ämnet krångligt.

[KB] – Ja, då kändes det ett tag som någon slags häxjakt.

[IC] – Jag håller nog inte med om att det är så enkelt och naturligt, för mig är det ingen spikrak Autobahn på hur vi ska vara. För mig är det mer riktlinjer än regler.

[CK] – Det är sant. Värdegrunden är ju bara en rad vackra floskler som vi tillsammans ska göra innehållet i, det är en levande värdegrund som hela tiden förändras lite fram och tillbaka.

[DH] – Så är det ju.

[IC] – Det finns massor av tolkningar av vad som är vår värdegrund och ingen av dem kanske är helt fel.

[DH] – Det är sammanhanget som avgör, de gemensamma sociala normerna och synsättet bestämmer vad som är ett avsteg från värdegrunden eller inte, en

gemensam syn inom den givna ramen.

[IC] – Men så mycket har förändrats. Jag började i firman 1989 och då hade man skrattat åt att vi satt och pratade om det här. Då kunde det ligga porrtidningar uppfläkta i fikarum utan åtgärd. Försvarsmakten har följt samhällsutvecklingen i övrigt.

[CK] – Därför blir jag så glad av se sista GMU-omgången här i Karlskrona, när nästan var tredje rekryt var tjejl. Det kändes magiskt att se dem. Den fördelningen förändrar vår värdegrund automatiskt.

[FH] – Sant. Men vi har en lång resa kvar...

[LM] – Värdegrund är också en fråga om föregångsmannaskap, från högsta chefen och hela vägen.

Är det svårt att veta vad som bryter mot värdegrunden?

– Det finns en gränsdragningsproblematik som dock ibland överdrivs, säger någon.

[IC] – Jo, det är ju det som är det svåra, att veta var gränsen går. Det handlar om människors mjuka sidor.

[CK] – De bästa förebilderna för mig när det gäller att tänka värdegrund är mina barn.

– För mig är unga kollegor som ni de som lär mig var gränserna går, säger Lillevi och vänder sig till Daniel och Kristofer.

Men var går gränsen mellan ett skämt, ett practical joke och en kränkning? Och vem sätter gränsen?

[CJ] – Den som känner sig kränkt är alltid den som sätter gränsen. Var gränsen går är omöjligt att säga, men jag brukar prata om det här med mina elever, att alla känner igen skillnaden mellan den som är artig och trevlig och den som är en lissmande fjäskis. Skillnaden är otvetydig mellan de två men alla känner den direkt.

[IC] – En baksida med värdegrunden kan bli att åsikter om vad som är lämpliga

Christer Johansson [CJ] chef för ledarskaps- och pedagogiksektionen
Sjökrigsskolan

Christina Ketikidou [CK] sjuksköterska
Marinbasen

Lillevi Mayskär [LM] sjuksköterska
Marinbasen

Nordenmark.

Vår värdegrund kan diskuteras och analyseras – ibland tills det står en upp i halsen. Men för Britt-Marie Romero, HR-specialist på FM HRC är det ofta ordet och inte ämnet som känns uttjat.

– Ordet värdegrund har ett inte helt positivt arv och klang, men jag märker att många tycker att området är jätteintressant när vi diskuterar det, säger hon.

– Nej, jag har aldrig stött på ovilja att diskutera etiska dilemman hos våra medarbetare, eftersom många av oss är beordrade att sätta oss i risk för andra människors väl, säger Fredrik Nordenmark.

Båda två tillbringar större delen av sin arbetstid med just värdegrundsfrågor och utveckling. Och båda tycker det är viktigt att det är medarbetarna själva som bearbetar värdegrund är just för dem.

– Målet är att de ska bryta ner värdeorden utifrån vad de betyder för dem själva, för sin enhet, sitt förband och för Försvarsmakten som helhet. Risker med värdeord är dock att de låser in tanken, ingen skulle förespråka deras motsatser som slutenhet, ineffektivitet och oansvar, säger Fredrik.

– Att man tycker olika och är olika är en styrka, det står fastslaget i Försvarsmaktens strategiska styrdokument.

– Hos oss på Marinbasen försöker vi bryta ner de orden till konkreta handlingar.
Foto: Hansson

På vår webbplats står det att "Försvarets värdegrund slår vakt om alla människors lika värde, rättvisa och jämlikhet och främjar demokrati och mänskliga rättigheter. För att våra uppdrag ska vara framgångsrika förutsätts att alla medarbetare uppträder enligt värdegrunden."

Är det enkla men-

ingar att förhålla sig till?

– Ja, säger flera.

[CJ] – Fast det är också lite floskelvarning. Var och en måste verkligen fundera vad de orden innebär.

[FH] – Hos oss på Marinbasen försöker vi bryta ner de orden till konkreta han-

lingsmål. Där har vi haft stor hjälp av Värdegrundsspelet, det har gett konkreta resultat.

[IC] – Värdegrundsspelet? Vad är det?

[FH] – Det är ett spel som FM HRC tagit fram som hjälpmedel i de här frågorna. De och din chef kan säkert berätta mer om spelet.

[LM] – Likabehandlingsutbildningen B227 som vi fick gå var också jättebra.

Vet ni vilka Försvarets värdegrundskoder är?

[KB] – De är ju nästan omöjliga att hitta. Jag letade en lång stund på emilia innan jag hittade dem.

[IC] – Ja, jag hittade dem på internet till slut och inte på vårt intranät. De borde vara bakgrundsbild på allas FM AP-datorer.

Till sist såhär ett valår... kan jag vara anställd i Försvarets värdegrund och politiskt aktiv i ett i riksdagen representerat parti?

Här utbryter en animerad diskussion. Alla är ense om att anse att det rent juridiska svaret är ja, men någras hjärtan säger något annat.

[DH] – Föreningsfriheten är grundlagsskyddad. Den måste försvaras.

[CJ] – Ja, vi har tryck- och tryckfrihet i det här landet.

[CK] – Men jag hävdar att det finns vissa politiska partier vars partiprogram bryter mot vår värdegrund.

[IC] – Så må vara, men Försvarets värdegrund kan aldrig övertrumfa grundlagen.

skämt ska krystas fram, lite "nja, egentligen tyckte jag nog att det där var lite opasande..." vilket gör att ordet värdegrund kan få en negativ klang. Det skapar en backlash i diskussionen om vår värdegrund.

Behövs verkligen en värdegrund 2014?

[DH] – Ja, absolut. Inte minst som något att förhålla sig till när det kommer till rekrytering av nya medarbetare. Då är det ett bra verktyg att stämma av emot, vad en sökande verkligen tycker och tänker.

[IC] – Det bästa med vår värdegrund är att den kan krama ur det allra bästa ur alla på så sätt att ju mer divergerad en grupp människor är, ju bättre blir den gruppens arbete om den gemensamma värdegrunden verkligen fungerar.

Alla känner igen skillnaden mellan den som är artig och trevlig och den som är en lismande fjäskis. Gränsen är otydlig mellan de två men du känner den direkt.

Men det är ett krav att alla gör Försvarets värdegrund till sin egen. Och vi har som statsanställda en värdegrund oavsett om vi vill det eller inte, säger Britt-Marie.

Spelet ett redskap

Ett hjälpmedel som finns till hands i det arbetet är Värdegrundsspelet, ett av flera verktyg som förbanden kan beställa och som Britt-Marie utbildar spelledare till.

– Det står fritt för förbanden att beställa de hjälpmedel som finns. I Värdegrundsspelet handlar det om en rad påståenden där diskussionerna som uppstår som svar är det intressanta. Vi kan inte säga till

andra hur de ska vara eller tänka, det är en process som de själva måste komma fram till, säger hon.

Fredrik arbetar med värdegrundsinriktningen och pekar på att värdegrunden samverkar med Försvarets värdegrundsvision och verksamhetsidé.

– Folk gillar generellt inte att bli tillsagda hur de ska vara. Det svåra med att leva vår värdegrund är att kunna vara den obekväma, utan att bli Glasögonsmurfen. Det förutsätter oftast någon form av gemensamt arbete, där vi lär oss upptäcka och vara nyfikna på varandras olikheter. Först då kan vi sätta upp gemensamma mål och spelregler för hur vi ska agera i olika situationer, säger Fredrik.

Glasögonsmurfen, en av 100 smurfar och den ingen vill vara.

”Värdegrunden gör att jag vågar säga ifrån”

På Livgardet är värdegrund mer än ett vackert ord.
I Kungsängen är det en del av vardagsarbetet.
– Vi jobbar aktivt med den men blir aldrig klara,
säger kompanichefen Henrik Nordén.

Livgardets historik går tillbaka till 1500-talet. Då fanns det knappast någon värdegrund hos kung Gustav Vasas livvakt, men hur är det i dag? Och hur ser kaptener, korpraler och provanställda soldater på värdegrunden – och vad är den?

[LS] Den är sunt bondförnuft på pränt.

[HN] Den är bottenplattan som allt bygger på. Vår gemensamma plattform.

[VF] Den är en slags kompass att hålla sig efter.

[HN] Den är ett stöd, precis som vilket reglemente som helst. Det är något som du måste sätta dig in i och som du måste förhålla dig till. Precis som ett reglemente som reglerar anfallsstrid så är även värde-

grunden ett styrmedel som påverkar hur du ska agera i olika situationer.

[FL] Värdegrunden är viktig att ha med sig både som individ och som organisation. Det blir på något vis extra viktigt för myndigheter som ska representera staten. **Men om någon anställd har en åsikt som går emot värdegrunden då?**

[HN] Har man för stora avvikelser i uppfattning så tycker jag man ska fråga sig själv om det fortfarande är aktuellt att fortsätta sin tjänst vid Försvarsmakten. Antingen så ställer du dig bakom värdegrunden, med allt vad det innebär eller så är inte Försvarsmakten en arbetsplats för dig. >>>

MEDVERKANDE

Henrik Nordén [HN] kaptan och kompanichef

Kevin Sjöström [KS] genomför fortsatt soldatutbildning (FSU)

Daniel Kättström [DK] stf gruppchef

Frida Ljungman [FL] mening 1kl och sjukvårdare

Victor Frick [VF] korpral och stf gruppchef

Linus Stenmark [LS] fänrik och logistikofficer

Joakim Löfqvist [JL] genomför fortsatt soldatutbildning (FSU)

Att skämta om att Livgardet är lite finare och bättre går inte för sig i Kungsängen. – Det är ju sant, säger Linus Stenmark. Och alla skrattar.

Till sist, finns det något som heter ”värdegrundstimeout”?

– Ja, men det är bara ett uttryck. Värdegrunden tar aldrig timeout. Jag tror att det egentligen är en önskan att få uttrycka sig ”enkelt”, att ”få prata som vi alltid har gjort” utan att ständigt behöva förklara eller försvara sig. Då försöker man hitta ett skydd i uttrycket värdegrundstimeout, säger Fredrik Nordenmark.

Tecknet för något som inte finns.

SPELSUGEN?

Om du och dina kollegor är intresserade av Värdegrundsspelet, så kontakta HR Direkt eller den lokala Försvarshälsan, som under året kommer utbildas att vara spelledare.

[FL] Folket ska ha en tillit till oss, för vad vi står för, vad vi representerar och hur vi agerar. Utan att vi för den delen ska sparka in öppna dörrar.

Är värdegrunden tydlig?

[VF] Värdegrunden är väldigt tydlig.

[HN] Men den kan vara lite diffus också. Ett oskyldigt skämt kan vara oerhört komplext. Man har ganska kort om tid på sig att ta ställning till om skämtet är olämpligt och om någon kan ta illa vid sig. Ett exempel på enkla skämt som vi försökt ta bort är att skämta nedvärderande om andra förband.

Du menar som när man skämtar och säger att Livgardet är lite finare?

Det blir knäpptyst runt bordet.

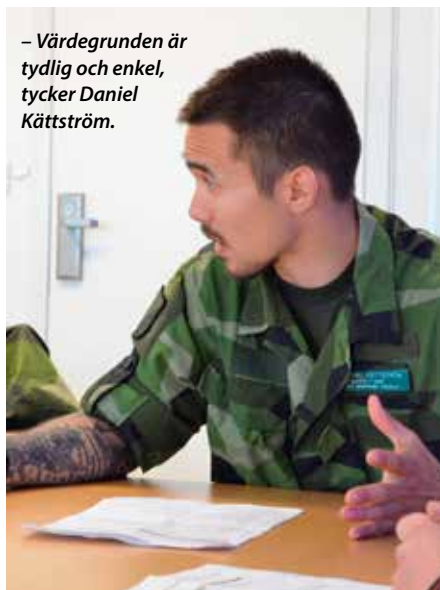
– Men det är ju inget skämt. Så är det ju, säger Linus med gravallvarlig min. Alla skrattar.

[HN] Skämt åsido, det kan påverka förbandsandan negativt om man skämtar nedvärderande om andra enheter och förband. Du bygger din egen förbandsanda på felaktig grund om er gemenskap består av att klanka ner på andra.

[FL] Man måste känna sig trygg i värdegrunden och på arbetsplatsen. Och det gör jag här. Och är vi på ett annat förband och hälsar på och jag överhör någon säga något som kan uppfattas bryta mot värdegrunden då säger jag ifrån, och då vet jag också att jag har hela kompaniet i ryggen.

[VF] Värdegrunden är levande och därför behöver man arbeta med den hela tiden. Det räcker inte med att läsa ett papper eller att en chef står och säger något på en samling inför hela förbandet. **Varför är det viktigt att arbeta med värdegrunden?**

[HN] Vi arbetade mycket med värdegrunden då vi upplevde att det fanns ett par personer som inte riktigt förstod

– Värdegrunden är tydlig och enkel, tycker Daniel Kättström.

innebörden och nödvändigheten med den. Och det har blivit mycket bättre efter att vi har arbetat med den mer aktivt.

[FL] Det är viktigt att man diskuterar värdegrunden och förankrar den, då blir den lättare att ta på. Vad det är för något, än att bara se något på ett papper.

Kan värdegrunden uppfattas olika på olika förband?

[DK] Värdegrunden är tydlig och enkel. Men också generell. Det kan absolut skilja sig åt mellan förbanden hur man uppfattar och lever efter den.

[HN] Det är klart att det är olika kultur på olika förband, men det gör inget så länge man har samma grund att stå på. Att man utgår ifrån samma viktiga frågor. Och det ska värdegrunden hjälpa till med. **Nu är det valår och frågan är om man kan vara politiskt aktiv i vilket parti som helst när man arbetar i Försvarsmakten? Till exempel ett parti som kanske inte är välkommande för alla eller ett parti som vill dra ner på försvaret eller till och med avskaffa Försvarsmakten..?**

[HN] För det första har vi föreningsfrihet i Sverige och det är inskrivet i grundlagen. Vi har också åsiktsfrihet i Sverige. Det vore helt fel att efterforska vad myndighetens anställda röstar på eller vilket parti de är engagerade i. Det är inget vi kan eller bör göra något åt.

[KS] Det handlar inte om vilket parti någon röstar på utan hur man gör uttryck för sina åsikter och tankar. Har jag en kollega som är emot mångfaldskulturen så skulle det bli svårt för mig att känna förtroende för hans eller hennes arbetsförmåga i en insats. Förtroendet för att den personen skulle kunna sköta sitt jobb skulle påverkas.

[HN] Vi har en kille i vårt kompani som på sikt vill att Försvarsmakten ska läggas ner. Han arbetar för freden och för att Försvarsmakten inte ska behövas. Men det har inte inneburit några problem för oss. Men det är också tack vare det här värdegrundarbetet tror jag. Hade vi inte diskuterat sådana här frågor hade han kunnat bli ganska utstött för sina åsikter.

[FL] Demokrati är ju det Försvarsmakten står för och ytterst försvarar. När man säger att någon inte får rösta på ett särskilt parti kan man inte tro på demokratin och röstfriheten. Det skulle inte gå ihop om Försvarsmakten hade bestämmelser som såg ut så.

[JL] Istället borde vi uppmuntra folk att ta ansvar för demokratin.

[KS] Samtidigt måste vi skilja på äpplen och päron här. Värdegrunden bygger på att man ska behandla alla lika. Sympatiserar jag med ett parti och har åsikter som går emot värdegrunden så är det ändå att fundera över om man borde jobba kvar. Tilliten till kollegan påverkas av det. Man måste vara lite försiktig.

FÅR JAG VARA MED I ETT POLITISKT PARTI?

2014 är ett så kallat supervalår. Först ut var valet till Europaparlamentet den 25 maj och snart är det dags för allmänna val den 14 september. Därmed är politik högaktuellt – liksom frågan om man som försvarsmaktsanställd får vara medlem i politiska partier. Försvarets forum tog med sig spörsmålet som många undrar över till juridiska staben. Här är frågan – och svaret.

”Kan jag vara politisk aktiv i ett i riksdagen representerat parti utan att det bryter mot Försvarsmaktens värdegrund?”

– Du får vara aktiv i vilket politiskt parti som helst som försvarsmaktsanställd. En bisyssla får dock inte vara arbetshindrande eller förtroendeskadlig.”

Lever ni som ni lär då?

[ALLA] Ja, det är klart. Det är inget svårt att leva efter. Det handlar ju om sunt förnuft.

[HN] Men jag vill påtala igen att jag tycker Försvarsmakten är för dåliga på att faktiskt arbeta med värdegrunden. Det är för mycket chefer som talar om värdegrunden och så delas det ut ett papper som folk ska läsa. Det leder ju ingenstans.

Jag tycker man ska avsätta mer tid åt att arbeta med de här frågorna, diskutera och resonera. Man måste få vara oense också. Drivet måste ju komma underifrån. Cheferna är inte med där värdegrunden faktiskt sätts på prov. Man får aldrig bli nöjd. Det går aldrig att säga att man är klar med värdegrunden. Det finns alltid möjlighet och utrymme att förändra och förbättra.

[FL] Alla måste vara delaktiga. Nyanställda precis som de som varit anställda i många år, soldater och officerare, män och kvinnor, unga som gamla... alla! Det är skillnad i jargong mellan de som gjorde värnplikten och de som nu gör GMU. Jag tror GMU:are är bättre på värdegrunden, har fått lägga mer tid på att jobba med den. Bättre på att hantera mjuka frågor överlag. Vi som gjort GMU är mer öppna och har öppnare diskussioner.

Så jobbar en annan stor myndighet med värdegrund

2007 började polisen ta fram en gemensam, nationell värdegrund.

20 000 medarbetare fick ge sina bidrag till det som två år senare fastställdes av rikspolischefen – värdeorden ”engagerade, effektiva, tillgängliga”.

Redan i polisförordningens fjärde kapitel, första paragrafen slås det fast hur anställda inom polismyndigheten ska uppträda – ”hövligt, hänsynsfullt och med fasthet samt iaktta självbehärskning och undvika vad som kan uppfattas som utslag av ovänlighet eller småaktighet.”

Men det är inga lätta ord att förhålla sig till i vardagsarbetet, ute på fältet och i pressade situationer. Därför togs ledorden ”skydda, hjälpa och ställa tillrätta” fram redan på 1970-talet. Tre decennier senare var det dags för nya ord.

Till sin hjälp för att ta fram den nya värdegrunden hade man så kallade dialogkartor, ett spelverktyg som skulle vara självinstruerande, konkret och ha ett innehåll som var relevant för alla. Dessutom skulle dialogkartan inte kräva någon förkunskap av deltagarna. Resultatet matades in i en databas, varefter resultaten bearbetades. När insamlingen stängdes hade nästan 20 000 medarbetare lämnat sina synpunkter. I januari 2009 fastslogs polisens värdegrund av rikspolischefen Bengt Svensson.

– När vi bestämmer oss för att verkligen ”leva” värdegrunden så att den märks i allt vi gör, då kommer vi att bli bättre, sa han då i Polisens Värdegrundsbok.

Om det stämmer idag? Se vad tre poliser tycker här intill.

– Om värdeorden i sig skämtar vi inte utan det man driver med är att det kostade otroligt mycket pengar att komma fram till värdeorden engagerad, effektiv och tillgänglig.

Jag själv vill vara mer än effektiv, tillgänglig och engagerad när jag är på jobbet. Jag vill även vara en bra medmänniska och värnar om alla människors lika värde och rätten till en bra och korrekt polisutredning. Summan man lade på för att komma fram till dessa tre ord borde lagts på något annat.

Linda Christensson, polisassistent på Länskriminalens enhet mot bedrägerier

– Jag har faktiskt inte hört ett enda bögskämt under mina tio år på Citypolisen. Då var det annorlunda när jag tjänstgjorde i Norge, där hade de en jargong sinsemellan som var långt från den hos oss. Däremot inser jag att jag svär mycket mer nu än när jag började men det var något jag plockade upp på uttryckningen. Att bli spottad på är förstås skitäckligt men jag brukar se det som att de som gör det inte kränker mig, det är min uniform som blir måltavlan. Om jag hela tiden trodde att det var mig personligen sådana medborgare ville åt skulle det bli jättejobbigt.

Bente Böckmann, inspektör på Hatbrottsgruppen i Stockholm

– För några år sedan, när vår värdegrund kom pratades det en del om den men den blev också bespottad när det kom fram att de där fina orden kostat flera miljoner att ta fram. Nu tycker jag inte vi pratar så mycket om värdegrunden i vardagsarbetet. Tyvärr förekommer det både rasistiska och sexistiska kommentarer från poliser men inte i någon större omfattning. Hur jag hanterar att bli spottad på? Det beror på dagsform och från situation till situation men oftast rinner det av mig. Har jag en dålig dag kan jag reagera mer på det och bli förbannad.

Johan Matsson, spanare på Krogsektionen i Stockholm

57, LAGEN (1994:260) OM OFFENTLIG ANSTÄLLNING

En arbetstagarare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annans arbetstagarares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende.

SEX PRINCIPER FÖR VÅR VÄRDEGRUND

Demokrati – All offentlig makt i Sverige utgår från folket (1 kap. 1§ Regeringsformen, RF).

Legalitet – Den offentliga makten utövas under lagarna (1 kap. 1§, tredje stycket RF).

Objektivitet – Allas likhet inför lagen samt saklighet och opartiskhet (1 kap. 9§ RF).

Fri åsiktsbildning – Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning (1 kap. 1§, andra stycket RF).

Respekt – För alla människors lika värde och för den enskildes frihet och värdighet (1 kap. 2§, första stycke RF).

Effektivitet och service – lättillgänglighet, informationskyldighet och måluppfyllelse.

Snabbutbildade specialister

Nyligen examinerades Trängregementets första anpassad specialistofficersutbildning (ASOU). På bara två terminer har de tagit steget från gruppbefäl till specialistofficerare.

En av de första 14 kadetterna är Andreas Carlsson – nu förste sergeant.

– För mig har ASOU varit perfekt, säger han.

Bristen på bra specialistofficerare är en av Försvarmaktens utmaningar. Som ett försök att hitta en lösning på det problemet har det senast året en anpassad specialistofficersutbildning genomförts på flera förband, bland annat på Logistikskolan på Trängregementet. Den största skillnaden från den traditionella specialistofficersutbildningen är utbildningstiden: Istället för tre terminer så genomförs ASOU på två terminer.

En av de som genomfört ASOU är Andreas Carlsson. Han har varit gruppbefäl sedan 2006 och hunnit med en insats i Afghanistan med FS 22 men kände att han ville utvecklas.

– Jag hade kunnat fortsätta som soldat men såg så många tillfällen där jag ville och hade kunskap i att utbilda min grupp men saknade mandatet. Därför sökte jag tidigare till både officersprogrammet och specialistofficersprogrammet, men tvekade när andra saker dök upp. När ASOU introducerades insåg jag att det var den perfekta vägen för mig, säger han.

I dag genomför han och kadettkamraterna en av utbildningens sista moment när de blir behöriga skjutledare i fält på Kosta skjutfält.

Skiftande förkunskaper ett problem

Utbildningstempot har varit högt sedan

Kadetterna examineras i att vara skjutledare i fält.

kursstarten i augusti: teoretiska kunskaper i ledarskap och pedagogik har varvats med mer praktisk träning i allt från vapensystem och sjukvård. De fjorton kadetternas bakgrundskunskaper har varit skiftande: allt från den som gjorde värnplikten år 2000 och sedan dess jobbat som murare till de med flerårig soldaterfarenhet och flera utlandsinsatser i bagaget.

– Det gör att vi hela tiden strävat efter att anpassa utbildningsnivån på den så att alla hänger med. Då blir det också så att några kadetter kanske tycker att vissa moment är överflödiga, säger Mattias Palmér, en av ASOU-kursens lärare.

Och Andreas Carlsson håller med.

– I den bästa av världar skulle utbildningen vara mer individuellt anpassad. Sedan borde man också mer se till vilka faktiska kunskaper någon har istället för att bara se till om man har ett papper på att man har de kunskaperna. Jämfört med den

traditionella specialistofficersutbildningen har vi gått terminerna 1 och 2, det kanske hade varit bättre om vi gått terminerna 2 och 3.

Nytt befäl, gamla kamrater

Att vidareutbilda sig och ta större ansvar bör så klart löna sig, men så såg det från början inte ut för de kadetter som valde att utbilda sig till specialistofficerare.

– Nu verkar det ha löst sig på respektive förband, men det är klart att det blir svårt att få ett gruppbefäl att gå ner i lön för att bli specialistofficerare. Sådana frågor måste vara lösta innan nästa kull kadetter påbörjar sin utbildning, säger Mattias Palmér.

För Andreas Carlsson börjar nu ett nytt kapitel i arbetslivet som specialistofficer. Och det betyder att han kommer föra befäl över de soldater och gruppbefäl som tidigare var hans jämnbördiga kollegor.

– Det ska bli spännande att se kamraternas synpunkter när jag blir deras befäl, det är en ny situation för oss båda. Jag tror jag har viss hjälp av att jag varit instruktör tidigare. Nu är jag erbjuden en tjänst som ställföreträdande plutonchef, vilket känns lockande. Det enda jag har betänkligheter kring att det i så fall blir för mycket skrivbord och för lite arbete i skogen, säger Andreas Carlsson.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: NIKLAS ENGLUND/INFOS

Andreas Carlsson.

FAKTA ASOU

Intresserad av att söka ASOU? Läs mer på emilia, sök på "ASOU".

Själva ansökan görs på www.rekrytering.forsvarsmakten.se, varvid en antagningsprocess enligt antagningsordning sker. Utbildningen sker vid någon av Försvarsmaktens skolor, vilken skola beror på vilken inriktning. Väljer du till exempel inriktningen "ASOU försörjning mark 14/15" så sker utbildningen vid Logistikskolan i Skövde mellan vecka 34 2014 och vecka 20 2015.

Flyg från fem försvarsmakter

Teorin och simulatorträningen sker i England men den skarpa flygningen äger rum i norrbottenska Vidsel. Så bedriver European Defense Agency (EDA) sin taktiska instruktörskurs för helikopterbesättningar.

– Britterna har ett väl fungerande koncept som är bra att utgå ifrån. Dessutom är det ekonomiskt fördelaktigt att kunna dela kostnaderna, säger Otto Svedenblad från produktionsstabens flygavdelning och ansvarig för Försvarsmaktens del i kursen.

Två brittiska superpumor susar fram i drygt 250 kilometer i timmen på runt femton meters höjd över Piteälven. Helikoptrarna lutar kraftigt när de svänger för att följa älvens tvära vindlingar genom landskapet. De öppna dörarna och farten gör att kylan biter i ansiktet. Vi har precis släppt av ett antal soldater vid Nausta by, där det snart kommer braka loss ordentligt.

Åtta besättningar och sju helikoptrar från Österrike, Tjeckien, Tyskland, Sverige och Storbritannien plus ett par tjeckiska Alca-jetplan har samlats vid Vidselbasen för att träna ihop. Det är taktikträning som pågår. EDA kör för andra gången taktisk instruktörskurs för helikopterbesättningar.

– Train as you fight, är ju ett känt uttryck. Eftersom våra insatser görs i koalition, så bör vi träna i koalition också, säger Andy Gray som är en av EDA:s repre-

sentanter på plats. Han menar att multinationell träning inte bara är en möjlighet utan enda utvägen. Att dela erfarenheter från operationer är ett väldigt effektivt sätt att lära sig taktisk flygning.

Kursens huvudmän är från Royal Air Force och tillhör de kanske mest erfarna helikopterpiloterna i världen, med erfarenhet från insatser i både Irak och Afghanistan i ryggen.

Kursen är uppdelad i två faser – först en del med teori i klassrum och flygning i simulatorer vid Royal Air Force-basen i Linton-on-Ouse. Här på Vidselbasen sker den slutliga träningen med flygning i helikoptrarna. Det som gör kursen lite speciell är att man tränar interaktionen med hela besättningen, inte bara förarna - i olika taktiska scenarier, bland annat elektronisk krigföring, undanmanövrer från jaktflyg, eskort av markkonvojer och mycket annat.

Dessutom är kursen upplagd som en trestegsraket. Först kommer man dit som elev, nästa gång tränas man upp som instruktör och tredje gången får man agera instruktör för förstaårselever.

– Mycket av det vi tränar på här har vi aldrig övat på förr, som att flyga mot fientligt jet till exempel, säger Göran Svedjer, som varit här och tränat i en Helikopter 14. Han konstaterar att innehållet har varit nyttigt och instruktörerna väldigt duktiga.

– Efter varje pass har man fått reda på vad man gjort bra och vad man ska tänka på nästa gång.

Tanken är att besättningarna nu ska sprida kunskaperna de fått till livs till sina kolleger i respektive lands försvarsmakt. Eller som Andy Gray avslutningsvis sammanfattar vikten av kursen:

Svindlande vindlande åkning längs norrländska älvar.

– Vet man inte hur man taktiskt ska använda en helikopter har man bara en väldigt dyr leksak.

Vad hände i Nausta by då? En efterspannad vapensmugglare som befann sig där skulle gripas. Först bombades försvarstornen, sedan flög helikoptrarna in, säkrade området och släppte av soldater som skulle hämta den efterlyste. Men fientligt stridsflyg gick till attack och helikoptrarna fick träna på sina undanmanövrar. Men de fick fatt på vapensmugglaren.

TEXT OCH FOTO: JOHAN LUNGGREN/INFOS

SuperPuma från brittiska RAF deltog i övningen.

Trotjänaren automatkarbin 5 har snart uppnått den vördnadsfulla åldern av 30 år. Börjar det bli dags att byta ut den? Försvarets forum har tagit del av eldhandvapenutredningens slutrapport.

– Hade vi obegränsat med pengar skulle vi kanske föreslå att köpa nytt på en gång, men det finns många viktiga behov i Försvarmakten som måste avvägas. Det

vi kommit fram till är att det är bättre att skjuta på anskaffningen av ett nytt eldhandvapen tills teknikutvecklingen kommit ett steg längre och ekonomin tillåter

det, säger kapten Urban Lindfors på Markstridsskolan.

Han har varit med i arbetet som genomfördes gemensamt av Markstrids-

Vad tycker du om din AK5:a?

Fem soldater svarar

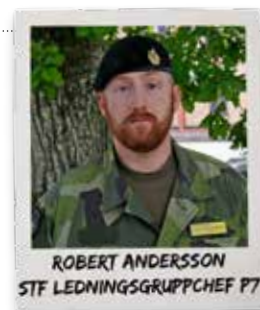
ENKÅTER: ANNE-LIE SJÖGREN/P 4,
KALLE BENDROTH/P 7
& MATS CARLSSON/I19

– Jag tycker det har skett många förbättringar sedan AK 5-A. Uppgraderingar som sista-skottspärren, plastmagasinen och kanske särskilt den ställbara kolven har varit bra. Det negativa med

AK 5-C är att den väger lite mycket. I min tjänst är den lite klumpig att ha med sig, det hade varit bra om man fick vapen anpassade efter sin tjänst. Sen hade jag gärna sett att man kunde fördela vikten bättre på vapenslingan och att det fanns fler lägen på den, särskilt för patrullering.

– Efter fem insatser i Kosovo och Afghanistan på skyttegrupp så anser jag att AK5-C kunde vara lättare, den är tung jämfört med andra nationers motsvarigheter och borde ha ett rödpunktsikte med bättre möjligheter till precision på längre avstånd. Jag skulle även gärna se att vi fick mer hållbara och slimmade plastmagasin. Skyttesoldaten borde även få större valfrihet bland tillbehör och inte endast Försvarmaktens nuvarande. Sen måste Försvarmakten ta till sig feedback från de som använder materielen dagligen, och utifrån det kunna göra korrigeringar snabbare.

TRE VAPEN AV MÅNGA SOM TESTATS AV ELDHANDVAPENUTREDNINGEN.
Från vänster: AK74, ScarL och HK416.

skolan, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Utredningens rekommendation är att vidta förbättringsåtgärder på automatkarbin 5C och 5D, för att införa ett nytt försvarsmaktsgemensamt vapensystem från och med 2022.

Däremot vill man att det snarast anskaffas ett halvautomatiskt skarpskyttegevär.

– Tidpunkten behöver kanske omprövas, om det visar sig att AK 5:ans livslängd tagit slut innan dess eller om det sker teknisksprång på området. Utredningen föreslår därför att man har en kontrollstation 2017 för att pröva giltigheten av rapportens slutsatser.

I rapporten framgår att det finns framförallt två områden som enkelt kan förbättras på AK 5:an – siktet och magasinerna.

– Just nu tittar vi på andra magasin än det plastmagasin som används idag. Plåtmagasinerna har bättre hållbarhet, men vikten ökar då istället, säger Urban Lindfors.

Magasinet var också det som flest hade synpunkter på i den brukarenkät som gjordes. Bara 21 procent tyckte att de var tillräckligt hållbara. 70 procent svarade att de hade förtroende för vapnet och det anser utredningsgruppen vara för lite för ett vapen som ska användas i strid. Men

enkäten visade också att alltför många lägger alldeles för lite tid på vård av vapnet, vilket kan vara en anledning till driftstörningar.

Vikten viktig fråga

För att jämföra hur AK 5 står sig i en duellsituation med andra typer av automatkarbiner gjordes provskjutningar under fem veckor, varav en under vinterförhållanden.

– Skillnaden mot de modernaste karbinerna var inte särskilt stor och jämfört med de aktuella hotvapnen som testades presterade AK 5:an bättre. Dessutom är det ju ändå så att skyttens färdighetsnivå fortfarande är den viktigaste beståndsdel, säger Urban Lindfors.

Vad är man då ute efter när man söker det som ska bli nästa eldhandvapen? Det är flera saker som ska övervägas. Funktionssäkerheten först och främst, helt enkelt att den fungerar klanderfritt i alla förhållanden. Vikten är en annan punkt. Här spelar både vapnets tyngd, tillbehören och ammunitionen in. Just när det gäller ammunition är det där nästa stora utveckling förväntas ske.

– Det pratas om att hylslös ammunition. En del säger att det aldrig kommer att gå, andra att det kommer. Vi har bland annat provskjutit en typ av ammunition med den något missvisande benämning-

en teleskopisk ammunition. Det är en polymercylinder, en slags plast, som innehåller både tändhatt, krut och projektil, vilket minskar vikten avsevärt.

Framtiden är modulär

När det gäller sikten och sensorer går utvecklingen också snabbt framåt och det är något som man fortsatt kommer att följa noggrant. Kommande vapengeneration bör sannolikt vara modulärt uppbyggd, det vill säga att man enkelt kan byta ut delar, till exempel pipan eller siktet, för att anpassa vapnet till olika uppgifter. Det gör att man kan använda samma plattform till flera uppgifter och förmågor. Då känner soldaterna igen handgreppen och behöver inte utbildas på olika system utan grunden är densamma.

Vilken kaliber ett nytt eldhandvapen ska ha är också något som varit uppe för diskussion i arbetsgruppen. Utvecklingen av kroppskydd har gått framåt och bedömningen är att AK 5:ans kaliber 5,56 kanske är lite för klen. Just nu håller FOI på med en utredning där man testat AK 5:ans verkan i olika mål och Urban Lindfors inväntar nu resultatet med spänning.

– Verkan i målet måste vi ha, annars är det ju ingen idé att överhuvudtaget skjuta.

TEXT: JOHAN LUNDGREN/INFO

FOTO: JIMMY CROONA/COMCAM

– Stryktålig, och det är ett vapen jag känner att jag kan lita på, att det fungerar när jag behöver det.

ERIC OSCARSSON
LVKVPLUTON P4

FREDRIK JOHANSSON
JÄGARGRUPPCHEF AJB/119

– Ett relativt enkelt och driftsäkert vapen, men det är på tok för tungt, dessutom är riktmedlet för stort och tungt och är inte tillräckligt precist, det gör att man inte får tillräckligt precision i paritet med vapnets kapacitet.

– Den har vissa fördelar, bland annat är den lätt att rengöra och den är driftsäker. Men den skulle gå att utveckla, till exempel skulle ett bättre riktmedel göra att den skulle gå att använda som ett skarpskyttevapen. Sen är plastmagasinen inte bra, de går lätt sönder och är för stora och otympliga.

PHILIP FALK
SKYTT/FÖRARE AJB/119

Succé för människans bästa vän

På världens största personel recovery-övning fick flygbasjägarna kvitto på sitt kunnande. Ändå var det deras fyrbenta kollegor som stal det största intresset. Nu kan fler försvarsmakter ta efter den svenska hundmodellen.

Människans bästa vän är inte en ovanlig syn i militära sammanhang, men då nästan alltid som vakthund. Sverige och flygbasjägarna har inga vakthundar utan har sedan starten använt sina hundar på ett annorlunda sätt.

- Det är unikt i en internationell jämförelse att ett förband med undsättningsuppgifter som vårt har hundar. Den är en oslagbar sensor oavsett hur vår organisation ser ut, säger Andreas Davidsson, chef för flygbasjägarbataljonen på F17.

Under två intensiva majveckor befann han sig tillsammans med elva kollegor, varav nio övade i Arizona på övningen Angel Thunder. Dessutom åkte Epina och DJ också med: Epina, specialist på ammunition- och vapensök är en sexårig schäfer-

tik medan patrullhunden DJ är en femårig schäferhane.

Utgångsplatsen för övningen var Davis-Montan Air Force Base utanför Tuscon, där temperaturen kröp över 40 grader i skuggan. Den svenska gruppen som baserades i Flagstaff, 33 mil norr om Tuscon fick däremot testa ett annat väder - när de vaknade en morgon hade det fallit snö i staden som ligger på 2200 meters höjd.

Hundar hittar bättre

De två mest håriga medarbetarna i kontingenten väckte stort intresse men också mycket respekt.

- Redan 2009 på en övning i Frankrike märkte vi att det finns en mycket stereotyp bild hos andra länder av hur hundar kan an-

vändas. De blev förvånade när de kom in i våra tält och hundarna bara lyfte på huvudet och kollade lite. Vi har väldresserade hundar som är tränade för att lösa uppgiften.

Och en av uppgifterna på Angel Thunder var att hitta nödställda människor i ett humanitärt uppdrag, som utspelade sig i ett stort ökenområde. Först letade amerikanska hundlösa förband i åtta timmar utan att hitta en enda människa. Fiasko förklarade övningsledningen och lät de svenska hundarna jobba nästa dag.

Resultat? På halva tiden hade DJ hittat 20-25 nödställda.

- Då märkte vi att det gick upp för många vad vi har hundarna till. Jag brukar säga att hundarna är som vilken soldat som helst, visst begränsas de av kallt eller

FÖRBEREDELSE. Epina ska strax söka efter en försättsladdning.

varmt klimat men inte mer än en människa, säger Andreas.

Med nos för sprängämnena

Ett annat exempel på hundsuccén tydliggjordes i årets övningsmoment där ett fordon hade kört på en improviserad sprängladdning och flera skadade behövde evakueras. När tillräckligt mycket personal samlats på platsen, inklusive en helikopter för sjuktransport skulle en fingerad andra sprängladdning utlösas på platsen – ett inte ovanligt skarpt förfarande i länder som Irak och Afghanistan.

På förslag från flygbasjägarna fick de gå fram först mot fordonet och de skadade. Då upptäckte Epina sekundärladdningen och en annan, säker väg till fordonet för räddnings- och sjukvårdspersonalen kunde tas liksom en säker landningsplats för helikoptern.

– Övningsledningen var mycket nöjd med hur problemet löstes även om Epina förstörde deras tänkta scenario.

Svenska soldater i topp

Amerikanska PJs, *pararescue jumpers* har tidigare setts som branschens bästa av flygbasjägarna erkänner Andreas. Nu har den synen reviderats. Och det rejält.

– Jag kan bara konstatera att vi är bättre soldater och har högre uthållighet. Den enskilda svenska soldaten är kunnigare, självständigare och har mer initiativförmåga än sin amerikanska motsvarighet. De är pusselbitar i ett väl fungerande systemkoncept, utvecklat och beprövat sedan Vietnamkriget. Där ligger vi efter.

Det gör man dock inte på hundanvändandet, som imponerade stort på värnationen. Faktum är att de amerikanska soldater som jobbade med svenskarna efteråt har berättat för sin chef vad Epina och DJ utträttat ute på fältet.

– Vem vet, de kanske också inför hundar hos sina PJs så småningom, säger Andreas Davidsson med ett skratt.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: FLYGBASJÄGARKOMP, F17

VILL DU SE DEN OFFICIELLA FILMEN FRÅN ANGEL THUNDER PÅ DIN MOBIL?

Scanna QR-koden här bredvid – gratisapp som behövs finns både på Google Play och Apple Store.

FAKTA ANGEL THUNDER 2014

Övningen pågick mellan 4 och 17 maj i delstaterna Arizona, Kalifornien och New Mexico.

Sammanlagt omkring 1300 soldater från USA, Kanada, Colombia, Irland, Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Sverige deltog. Övningen är den största i sitt slag och anses vara världens mest realistiska inom personell recovery.

UNDSÄTTNING. Flygbasjägarna styr och manar på.

ÖMSESIDIG RESPEKT. Nu vet amerikanska PJs hur bra svenska flygbasjägare är.

Värdefull utvärdering

När interoperabiliteten hos förbanden i Natos olika partnerskap ska bedömas sker det enligt en gemensam standard, Operational Capabilities Concept (OCC).

Där spelade Sverige nyligen en framträdande roll, både i ledningen av utvärderingen och godkännandet av nya utvärderare – i grannlandet Finland.

Kosovo, Afghanistan och Libyen – tre exempel där Nato och dess partnerskapsländer gjort gemensamma insatser. Men för att sådana insatser ska lyckas krävs ett gemensamt sätt att arbeta tillsammans.

Därför utvärderas kontinuerligt de förband som partnerskapsländerna anmäler till Nato.

Nyligen skulle en mekaniserad bataljon vid den finska Pori-brigaden i Säkylä utvärderas, en evaluering som leddes av kommandörkapten Roger Ericsson tillsammans med flera andra svenska officerare. Roger, som till vardags jobbar på Natos militära högkvarter Shape i Belgien, förklarar hur finska och för den delen också svenska förband står sig när det är dags att utvärderas.

– Sverige, Finland och Österrike är de partnerskapsländer som är mest framstående när det kommer till att jobba efter Natos olika standarder. Det är faktiskt så att Sverige fått "frisedel" från den första utvärderingsnivån, där standarder för de grundläggande interoperabilitetskraven kontrolleras. Nato vet att vi kan den biten så bra.

Under utvärderares ögon

Utvärderarna ska under själva övningen bara iaktta och kontrollera hur förbandet som utvärderas arbetar och stämma av insatserna mot check-

listor. Iförda neongula västar ser de på hur två omhändertagna figuranter – till vardags finska reservofficerare men som nu spelar upprorsmän – behandlas när de förts till träningsbasen Camp Mauri. Varje steg, varje handling som de finska militärpoliserna tar noteras och antecknas innan de omhändertagna överlämnas till förhørsledarna. Allt ska stämma med Natos regler men också med Genevekonventionen.

– Jag kollar att de gör allt enligt checklistorna och än så länge ser det bra ut, säger Radu Prioteasa, rumänsk HumInt-specialist.

Camp Mauri är värt att nämnas i sammanhanget: en komplett uppbyggd bas av samma modell som i andra länder. Här baseras och tränas alla finska soldater som ska på utlandstjänstgöring och det kan ske med stor realism enligt Petteri Kurkinen, chef för den mekaniserade bataljonen.

– Här innanför kan vi bestämma var i världen vi är och hur hoten ser ut. Det är bara talltopparna utanför perimetern som är finska.

"Vi blir godkända!"

Ett par mil söder om Säkylä har bataljonen en observationsplats, där tre pansarterrängbilar har grupperat.

Och även om de hela tiden utvärderas av väst-

Kommandörkapten Roger Ericsson.

klädda utvärderare så är soldaterna lugna.

– Jag är inte orolig över att vi inte ska bli godkända. Vi har övat för det här i ett halvår nu, så vi kan det här. Nu muckar jag snart och efter det vill jag gärna åka på utlandstjänstgöring, helst till Libanon, säger Joel Norrgård som ser slutet på sin 355 dagar långa värnplikt.

– Nu har jag gjort 320 dagar så reservistens sol har börjat skina, säger han med ett skratt.

Sverige ledande på flera sätt

I dagsläget är ett 90-tal förband från ett

HANTERINGEN. Allt som görs med de omhändertagna figuranterna noteras och registreras av utvärderare.

SVENSKA FÖRBAND ANMÄLDA TILL NATOS OCC POOL OF FORCES

(Förband som genomfört någon form av evaluering är märkta med *)

- 71. Motoriserade skyttebataljonen *
- 422. Mekaniserade skyttebataljonen *
- 11. Logistikkompaniet *
- 214. Ingenjörkompaniet *
- CBRN pluton
- 6131. Luftvärnspluton (RBS 70) *
- 71. Transportflygdivisionen
- Flygbasbataljon *
- Stridsflygenhet *
- 42. Minröjningsdivisionen *
- 31./41. Korvettdivisionen *
- Ubåt med stödenhet *
- Amfibiebataljonen*
- Specialförband, vars evalueringsstatus inte redovisas

femtontal partnerskapsländer utvärderade. Men det är inte bara ett finskt förband som utvärderas i Finland – även nya utvärderare utbildas och testas i skarp testmiljö. Och även här under svensk ledning i form av major Tomas Bergman.

I den här utbildningsomgången deltar 47 officerare från 22 länder, vilket förutom logistiska krav på värdnationen Finland också innebär vissa språkliga och kulturella utmaningar – att till exempel få officerare från vissa partnerskapsländer att jobba ihop är inte alltid det lättaste.

Ändå ser Roger Ericsson utvecklingsmöjligheterna för programmet men också för Sverige.

– Det är ett verktyg som möjliggör ett tätare operativt samarbete mellan Nato- och partnerskapsländer i Nato-ledda insatser. Där är Sverige redan ledande i interoperabilitet när det gäller Nato-standarder och procedurer.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS
FOTO: NIKLAS ENGLUND/INFOS

SOLDATEN. Joel Norrgård är svensk-språkig rekryt på den mekaniserade bataljonen som utvärderas. – Ingen oro, vi kommer bli godkända, säger han självsäkert.

Fördjupat finskt-svenskt samarbete

I snart 15 år har Amfibieregementet och finska Nylands brigad samarbetat. Nu ökar samverkan med Swedish Finnish Amphibious Concept 2014, en grund för organisatorisk, taktisk och förmågemässig utveckling för båda förbanden.

Nylands brigad är Finlands enda svenskspråkiga förband och ansvarigt för utbildningen av Finlands kustjäger- och kustförsvarstrupper. Till en början genomfördes samarbetet i huvudsak mellan förbandens respektive kustjägarkompanier där man genomförde gemensamma utbildningar och övningar. Erfarenheterna av samarbetet var väldigt positivt och utvecklades senare till att omfatta hela förbanden med en målsättning att utvecklas mot en gemensam amfibiestyrka för att

lösa uppgifter inom ramen för krishanteringsoperationer. En svensk-finsk amfibiestyrka började ta form, och benämndes Swedish Finnish Amphibious Task Unit (SFATU).

Vid övningar har stort fokus varit på att utveckla en gemensam taktik, stridsteknik och att hitta rätta metoder för att leda förbandet i olika uppgifter inom konfliktskalan. Andra viktiga mål har varit att

hitta gemensamma former kring orderuttryck, taktik, metoder, funktionsprinciper och inte minst säkerhetsbestämmelser. Utvecklingen har omfattat alla nivåer, från den enskilde soldaten till bataljonsnivån.

Genom åren har samarbetet intensifierats. 2004 undertecknades ett samförståndsavtal mellan Sverige och Finland, med huvudsyfte att underlätta samarbetet genom att tydliggöra riktlinjer och överenskommelser vid utbildningar och övningar mellan nationerna. Nästa steg togs 2007, då nationerna anmälde respektive amfibieenhet till olika styrkeregister inom EU, Nato och FN. Dessa styrkebidrag har legat till grund för den fortsatta utvecklingen av den gemensamma amfibiestyrkan.

Målsättningsdokument undertecknat

Inom ramen för utvecklingen av den svensk-finska amfibiestyrkan har det sedan hösten 2013 pågått ett revideringsarbete gällande målsättningsdokument för enheten, benämnt *Swedish Finnish Amphibious Concept 2014*. Dokumentet är ett

ramverk för utbildningar, övningar och insatsförberedelser. Den beskriver dessutom vilka uppgifter SFATU ska kunna lösa. Cheferna för de respektive förbanden kan revidera dokumentet när så behövs.

Nyligen undertecknade chefen för Amfibieregementet, Peder Ohlsson och chefen för Nylands brigad, Olavi Jantunen, var sitt målsättningsdokument.

– Undertecknandet är ett viktigt steg för oss. Vårt samarbete har pågått under lång tid, det känns därför väldigt bra att vi har kommit så långt som att underteckna ett målsättningsdokument, säger Peder Ohlsson.

Både Peder Ohlsson och Olavi Jantunen uttryckte att de kände att det finns ett tydligt politiskt stöd i det fortsatta arbetet med utvecklingen av den gemensamma amfibiestyrkan.

– Det här är ett ytterst viktigt samarbete ur många aspekter, bland annat att vi kan stödja varandras förbandsutveckling. I Finland används ofta vårt svensk-finska samarbete som ett bra exempel på ett lyckat koncept, säger Olavi Jantunen.

TEXT & FOTO: KRISTINA SWAAN/AMFI

Peder Ohlsson och Olavi Jantunen.

NATO SNABBINSATSSTYRKA

Utöver det nordiska samarbetet i Nordefco, fick Sverige hösten 2013 klartecken att gå med i Natos snabbinsatsstyrka (NRF – Nato Response Force och RFP – Response Forces Pool), en allsidigt sammansatt enhet som med kort varsel ska kunna sättas in över hela världen. Ett svenskt deltagande sträcker sig från 2014 till 2016, där regeringen har lämnat förslag på olika förbands deltagande. För Amfibieregementets del har man föreslagit ett amfibiekompani under 2015 (NRF15). Finland har sedan tidigare anmält sitt deltagande med sin amfibieenhet och genomför planering och förberedelser för ett deltagande i NRF15. Respektive länders anmälda NRF-bidrag skulle kunna utgöra ett gemensamt styrkebidrag.

Enig beredning oense om en del

Den 15 maj lämnade Försvarsberedningen sin andra och sista rapport till regeringen.

Men vad kom de fram till efter mer än 600 dagars arbete?

Här är några snabba slutsatser – och kommentarer.

Så snart beredningens ordförande Cecilia Widegren presenterat rapporten på en presskonferens startade de politiska påhopp – de flesta partier ansåg att möjliga misslyckanden låg hos någon annan. Men vad stod egentligen i rapporten "Vägval i en globaliserad värld" och vad kom beredningen fram till?

Först och främst var man enig om att hotbilden ändrats, borta är de säkra orden från Försvarsberedningen 2004 att Sverige inte hotas under överskådlig tid. Nu understryks istället att förändringar kan komma snabbt och är svåra att förutse, i synnerhet med en upprustande granne i öster: "Rysslands aggression mot Ukraina innebär att risken har ökat, även i vårt närområde" står det i klartext. Ett annat konstaterande är att det viktigaste är att försvara Sverige och närområdet "och öka den operativa förmågan", vilket betyder att långväga insatser riskerar att stryka på foten. Försvarsberedningen vill också avskaffa GMU och ersätta den grundläggande militära utbildningen med en sammanhållen grund- och soldatutbildning på nio till tolv månader, med rekrytförmåner. En nyhet är också beredningens förslag om att dagens bataljonsstridsgrupper avskaffas och ersätts med två armébrigader.

För den som fördjupa sig i rapporten finns den att ladda ner på

www.regeringen.se/sb/d/17565/a/218424

– Socialdemokraterna säger att de vill ha en uppgörelse men då handlar det om att gå på deras linje. Sedan avviker de precis vid målnöret. De har inte kunnat precisera en ansvarsfull finansiering krona för krona. Det är beklagligt. Vi kan konstatera att Socialdemokraterna inte orkade hela vägen. (Cecilia Widegren, M)

– Det är ett påhopp som inte är acceptabelt. Blir man erbjuden 75 miljoner kronor när vi vill öka med 900 miljoner, och vi dessutom lagt finansieringsförslag på detta, då känns det inte som att de agerar på ett seriöst sätt. Det är ingen riktig förhandling. (Peter Hultqvist, S)

Försvarsberedningen 2014 vid överlämnandet av rapporten till försvarsminister Karin Enström. Sedan försvann en del leenden.

ÖB:S KOMMENTAR TILL FÖRSVARBEREDNINGENS RAPPORT

– Konflikten i Ukraina visar på den svårforutsägbara säkerhetspolitiska utveckling som råder i Europa och att risken för kriser och incidenter i vårt närområde ökat. Principerna i 2009 års försvarsreform ligger fast men det nu måste prövas vad som är möjligt att genomföra. Först därefter går det att i detalj överblicka konsekvenserna av beredningens rapport, säger överbefälhavare Sverker Göranson. Rapporten innehåller flera detaljerade förslag och nya prioriteringar där myndigheten bland annat noterar vissa omprövningar av de föreslagna reduceringarna i personalvolymerna. Nästa steg i arbetet mot ett nytt försvarsbeslut 2015 förväntas bli att Försvarsmakten får planeringsanvisningar där det framgår vad myndigheten ska lämna för underlag inför regeringens proposition till riksdagen.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: NICLAS EHLÉN/COMCAM OCH MIKAEL KIESBYE/REGERINGSKANSLIET

– Hemvärnet utgör en stor del av arméstridskrafterna och är en grund för försvaret av svenskt territorium. Det är bra att hemvärnet ska utvecklas. (Staffan Danielsson, C)

– Alla partier är eniga om att försvaret ska förstärkas, men det har bantats i 20 år och det finns hål och brister överallt. Att då tala om någon miljard 2017 är oacceptabelt, det kommer att försvinna i ett hål. (Mikael Jansson, SD)

– Som Nato-medlem hade vi haft en röst vid bordet i stället för att få vänta ute i hallen. (Allan Widman, FP)

– Ett hot är den lobbyverksamhet som pågår för ett svenskt Nato-medlemskap. (Torbjörn Björnlund, V)

– Vi hade behövt en Nato-diskussion. I vårt särskilda yttrande föreslår vi att den frågan i framtiden ska utredas. (Mikael Oscarsson, KD)

– Vi är överens om analysen av omvärldsläget men att det skulle behöva innebära att man rustar upp militärt och lägger pengarna på JAS-plan håller inte vi med om. Vi har mycket större hot i framtiden, framför allt klimatotet. (Peter Rådberg, MP)

Koll på knäppningen?

Nu finns färsk instruktion hur du ska bära uniformen och använda din personliga utrustning. Men är inte ett nytt uniformsreglemente bara onödigt tjafs?

Inte enligt Patrik Laestadius, ansvarig för det nya reglementet.

– Reglementet medger en del variationer och avsteg behöver inte vara fel. Men då ska man kunna reglerna. Och kunskaperna är skrala hos allt för många i dag, säger han.

Uniformsregler är ingen nyhet: för 2000 år sedan var Hannibals spanska infanteri ålagda att bära vita tunikor med mörkröd bård. Till Sverige kom enhetsuniformen med Karl XI för mer än 300 år sedan. Det förra uniformsreglementet kom för fem år sedan och har sedan dess uppdaterats lika många gånger. Det gjorde det lämpligast att skapa ett helt nytt reglemente, som nu träder i kraft.

Och de största nyheterna i det nya reglementet är grunderna.

– Det har en mer basal inriktning eftersom vi nu har medarbetare med liten förståelse kring när och var man till exempel bär huvudbonader på ett korrekt sätt. Det är egentligen helt naturligt och en spegling av samhället i stort, men samhället förväntar sig att vår personal uppträder korrekt. Vi ska helt enkelt vara lite gammeldags. För att vara helt ärlig så är det lite för ofta som jag ser medarbetare i uniform som faktiskt inte kan sägas vara goda reklampelare för Försvarsmakten.

Koll på kopplet

Ett nytt reglemente innebär fler regler att hålla koll på. Patrik Laestadius är medveten om att det finns en stor trötthet mot regler inom Försvarsmakten.

Och tröttheten leder ibland till att man struntar i reglerna.

– Jag ser allt för ofta hur kollegor bär den där utmärkelsen som de fick 2003, som inte ska bäras längre. Egentligen

handlar det inte om något tygmärke på ärmen. Det handlar om brist på tydligt ledarskap, säger han och berättar historien om den bakfulle brittiske befälhavaren som dök upp vid uppställningen med pistolkopplet åt fel håll. Blixtnabbt såg samtliga officerare till att också vända sina koppel – och sedan den dagen bär det brittiska förbandet kopplet åt "fel håll".

– Jag efterlyser att fler chefer har stenkoll på gällande reglementen. Titta bara på vad som rapporterades från en övning där ÖB närvarande. Det var tack vare att han är pansarofficer som han kunde göra soldaterna uppmärksamma på att man ska bära skyddsglasögon när man arbetar med banden på stridsfordon 90. Varför gjorde inte deras närmaste befäl det?

Vik rätt

Andra fall av bristande ledarskap enligt Patrik återfinns när medarbetare fortfarande använder egenframtagna plagg som sedan flera år är belagda med ett explicit användarförbud.

– Därför togs skalplaggen fram till en kostnad på flera miljoner kronor, ett plagg som dessutom fyller en begränsad funktion i krigsorganisationen. Och det finns fortfarande egenframtagna plagg i omlopp.

Uniformsreglementet är som andra reglementen en värdefråga, en disciplinfråga och en säkerhetsfråga.

*Särskilda Operationsgruppen är undantagna.
Alla andra förband, skolor och centrum omfattas
av uniformsreglementet. Så enkelt är det.*

Hur jackärmarna ska vikas på M/90 L är kanske en småsak, men det handlar om en ledarskaps- och föremannaskapsfråga anser Patrik.

– Någon ska ha och ta ansvaret, inte bara för hur ärmar vikts utan för andra saker som om allas kroppsskydd är röntgentestade och godkända. I dagens insatsberedda försvarsmakt är det ännu viktigare än tidigare att ansvaret även för vad som kan tyckas vara småsaker är utklarat. Jag vet bara att jag inte vill berätta för någons anhöriga att deras son eller dotter inte finns mer för att någon struntade i reglementet. Och förresten, i nya uniformsreglementet står det klart och tydligt hur ärmarna ska vikas på M/90 L, säger han och ler.

Ett undantag, flera avsteg

Ett förband i Försvarsmakten kan ignorera det nya uniformsreglementet.

– Det är Särskilda operationsgruppen och bara de. Alla andra förband, skolor och centrum omfattas av uniformsreglementet. Så enkelt är det.

Ändå finns det möjligheter till vissa avsteg även i det nya reglementet. De ska i så fall beslutas av ansvarig chef för berörd organisationsenhet och vara av naturen ”på mitt förband är det okej att bära t-shirt”. Andra beslut som ruckar på reglementet tas av utbildningsavdelningen på Högkvarterets produktionsledning.

– Jag ser mycket av mitt arbete som en kontinuerlig hantering av Försvarsmaktens mjuka värden. Traditioner ska betyda något i dag för att vara värda att bevara, säger Patrik Laestadius.

TEXT & FOTO: DAG ENANDER/INFOS

EN KVARTETT REGLER UR REGLEMENTET

Skippa Spotify

Det är inte tillåtet att lyssna på musik i sina hörlurar när du har uniform och åker med allmänna transportmedel.

På tunnelbanan? Mössa på!

Inte bara utomhus utan också i butiker, på pendeltåg och lokalbussen, i vänthallar ska din huvudbonad sitta på. Men inte när du åker tåg eller regionalbussar.

Extra mycket artighet, tack

I uniform är det du som erbjuder farbror Frans eller gravida Gittan din sittplats på bussen, inte tvärtom.

Och alla i Försvarsmakten håller upp dörren för alla andra. Alltid.

Pensionera piercingen

Diskreta örhängen är okej, men piercingar i andra delar av ansiktet – inklusive tungan – är inte okej att bära till uniformen av säkerhetsskäl.

... OCH SÅ VAR DET DET HÄR MED TATUERINGAR...

I dag finns inga tydliga regler för tatueringar och dess placeringar för Försvarsmaktens anställda. Dock är en policy under framtagande där ansikts- och handtatueringar inte accepteras.

– Vi tittar på hur andra länder gjort. USA införde nyligen en rad regler kring tatueringar. Norge har en bra och enkel lösning: alla tatueringar ska kunna täckas över när uniform med nedkavlade ärmar bärs. Det är en regel som jag med mina armtatueringar skulle klara, säger Patrik Laestadius.

TÄVLING: FÖRSVARSMAKTENS SNYGGASTE TATUERING

Undersökningar visar att svenskarna, bortsett från vissa naturfolk är världens mest tatuerade folk.

Men vem har Försvarsmaktens snyggaste tatuering? Ta en bild på din tatuering och mejla in den tillsammans med namn, adress och telefonnummer samt en kort beskrivning av motivvalet till red@mil.se före den 10 augusti. Märk

mejlet «TATUERING». Vinnaren utses av en tatuerad jury på informationsstaben och beslutet kan inte överklagas.

Priset? Förutom äran, publicering i nästa nummer av Försvarets forum och en hemlig godispåse så även en tjugig plaket som bevis på att just du har Försvarsmaktens snyggaste tatuering.

NY VINJETT: UR ARKIVET

I Försvarsmaktens historia finns otaliga stora och små händelser: stolta, sorgliga, förfärande och lärorika. Under vinjetten Ur Arkivet kommer Försvarets forum plocka fram några guldorn ur det förflutna.

Katastrofen på Monte

Svenska bombplan sålda till en etiopisk kejsare.

Svartmålade guldackor som betalning.

Och den värsta dagen i flygvapnets historia.

Här är berättelsen om hur 21 av flygvapnets främsta fick sätta livet till på ett italienskt berg på Amalfikusten.

I dag finns det bara Claes Grönberg kvar i livet av dem som var med den där ödesdigra novemberdagen för 67 år sedan, men först bakgrunden: 1945 var andra världskriget äntligen slut och det svenska flygvapnet stod med ett överskott av den Saabtillverkade störtbombaren B17. Samtidigt hade svenske Carl Gustaf von Rosen fått jobbet som flygvapenchef i Etiopien med uppdrag att bygga upp det östafrikanska landets flygvapen. Väl medveten om det svenska flygplansöverskottet vände sig von Rosen till svenska staten och kontrakt skrevs på leverans av sammanlagt 47 flygplan. Betalningen skulle ske i guldackor, överlämnade efter varje flygplansleverans och för att inte väcka uppmärksamhet så målades den glimrande betalningen svart.

Många flygvapenpiloter var intresserade av att få flyga ner planen och bara de främsta valdes ut. En av piloterna var Claes Grönberg, som i släktboken beskrivit flygningen ner till Addis Abeba, en resa som tog tolv dagar.

Efter att ha överlämnat planen bjöds alla svenskar som deltagit i nedflygningen på fest hos kejsar Haile Selasse.

- Dessutom fick vi ta emot en minnesmedalj med kejsarens bild på, säger Claes.

Lockande vulkaner?

Hemflygningen skedde i en inhyrd Bristol 170 Freighter och påbörjades den 17 november. Efter mellanlandningar i El Adem i Libyen, var nästa dags mål Rom. Dock var motvinden kraftig och man behövde tanka i Catania på Sicilien. Rutten Catania-Rom går huvudsakligen över öppet vatten och först vid Terracina, tio mil söder om Rom var tanken att planet skulle komma in över land.

Men något gick fel. Planet avvek närmare sju mil österut från sin kurs och kom in över Amalfikusten, söder om Neapel. Orsaken till avvikelsen blev aldrig utredd, men olika teorier finns: en teknisk, med fel på navigeringsutrustning och höjdmätare. En annan teori är mer mänsklig. Andrepiloten kan ha varit nyfiken på att titta närmare på vulkanerna Etna, Vesuvius och Stromboli och därför valt att avvika från satt kurs - för att överraskas av dåligt väder.

Mirakelmedicinen olivolja

Oavsett orsak så flög Bristol-planet in i en kastanjedunge på berget Monte Carros sluttning och flygplanskroppen slogs sönder i tre delar och kanade ner i en ravin. 20 personer dog direkt vid kraschen, ytterligare en vid ankomsten till sjukhuset. Bara stjärtpartiet klarade sig

SAAB B17 - planet som såldes till Etiopien och Haile Selassie. Selassie är för övrigt rastafari religionens gud.

Carro

Vid kraschen slogs flygplanskroppen sönder i tre delar. Den bakre delen klarade sig bäst.

någorlunda och det var där Claes Grönberg befann sig. Han slog huvudet i stolen framför vid kraschen så en bit av huvudsvålen hängde ner.

– Jag minns inte själva kraschen men jag kommer ihåg att vi såg Etna.

Kraschplatsen var otillgänglig och den enda hjälpen som kom till undsättning var några italienska fåraherdar. Först dagen efter fördes de skadade till sjukhus i Salerno. Här fick Claes vård av italiensk efterkrigsmodell.

– Det första läkarna gjorde var att raka av oss håret. De tittade på min skada och sedan hällde de på olivolja och knöt på en turban. Sedan gjorde de inget mer under de tio dagar som jag låg på sjukhuset. När jag så småningom kom hem till F7 så

skulle en läkare och sjuksköterska ta av bandaget, och när de tog av det sista ryggade de tillbaka. Olivoljan hade härsknat och såg antagligen ut som var.

Dock fanns inte minsta tecken på infektion, något som kom så snart den svenske läkaren hade sytt ihop såret. Efter olyckan var Claes sjukskriven i ett halvår innan han började flyga igen.

– Då var det inga problem. Jag hade inga besvär alls att börja igen, säger Claes Grönberg.

Svart guld

Katastrofen på Monte Carro är den värsta i svenska flygvapnets historia. Ändå dröjde det innan de omkomna piloterna och flygmekaniker-

na fick den upprättelse som de borde ha – främst för att de vid olyckan var tjänstlediga från svenska flygvapnet.

I dag finns deras namn ingraverade på flygvapnets minnesvägg på Högkvarteret i Stockholm och vid 50-årsminnet hölls en officiell minnesceremoni med alla anhörigas familjer inbjudna. Dessutom finns det en minnessten på olycksplatsen.

Men guldet då? Vid kraschen kastades kistorna med guldackorna ut ur flygplanet och några kistor gick sönder. De italienska fåraherdarna fick uppdraget att hitta de svartmålade tackorna och förstod troligen aldrig vilken enorm förmögenhet de gick och letade efter i ravinen. Till slut lär varenda gram guld ha återfunnits.

TEXT: DAG ENANDER/INFO

FOTO: FAMILJEN GRÖNBERG/KRIGSARKIVET/
ÖRJAN STRÖM

Informationskälla: Släktboken "Skepparsläkten Pål Romare, tredje släktboken 1999"

Minnesmärket utanför byn Scala.

VIKTIG VISERING. Om du ska åka till USA i tjänsten krävs ett A2-visum, som gör att du kan gå i diplomatpasskän på flygplatsen.

Full koll på tillstånden

Sedan årsskiftet finns det en tillståndsenhet på Högkvarteret som hanterar samtliga diplomatiska tillstånd för både farkoster och personal. Och det är viktigt att Försvarsmaktsanställda söker och sköter ansökningarna på rätt sätt.

– Då blir det lättare för oss att få de tillstånd vi behöver. Vi skördar det vi sår, säger Jenny Stålhammar, chef för tillståndsenheten.

Den sex månader gamla tillståndsenheten är en sammanslagning av J3 Tillstånd, delar av LEDS INT Protokoll och Diplo F7 och består av fem handläggare och en sektionschef. Till sammans sköter de samtliga diplomatiska tillstånd, både till och från Sverige, för statsfartyg, statsluftfartyg, militära fordon, militär personal samt utländska besök till svenska förband.

– Utöver Försvarsmaktens egna flygningar utomlands hanterar vi även bland annat Hovets, Regeringskansliets och Kustbevakningens utrikes flygningar, säger Jenny Stålhammar.

Hon betonar vikten av att alla i

Försvarsmakten sköter ansökningstider, vilka tillstånd som behövs och liknande. Risken är annars stor att andra länder sätter käppar i svenska hjul när våra flygplan, fartyg eller medarbetare kommer.

– Det finns exempel där vi ansökt och fått överflygningstillstånd av andra länder, men som vi inte utnyttjat och inte heller meddelat att vi inte ska komma. Till slut innebar det att svenska överflygningar stoppades vilket skapat problem. Det hade kunnat undvikas.

TEXT OCH FOTO: DAG ENANDER/INFOS

FEM VANLIGA FRÅGOR SOM TILLSTÅNDSENHETEN FÅR – OCH SVAREN

MÅSTE VI LÄGGA IN ANMÄLAN OM UTRIKES TJÄNSTERESA I DATABASEN? RÄCKER DET INTE MED PRIO?

Alla utrikes tjänsteresor ska läggas in i databasen som hanterar utrikes tjänsteresor. Oberoende vart man ska eller vad syftet är. Det är ingen skillnad om man är militär eller civil. Alla länder har olika krav vad det gäller diplomatiska tillstånd. Det är INSS J3 tillståndsenhet som har uppgiften att se till att Försvarsmakten söker diplomatiska tillstånd på rätt blanketter och i rätt tid för all försvarsmaktspersonal. Ur databasen kan man också få ut statistik på hur mycket vi reser och vart. Händer det till exempel en olycka i Spanien kan det lätt plockas ut information om det finns någon kollega där. Databasen fyller ingen funktion vad gäller ekonomi vilket Prio gör.

DEN HÄR DATABASEN, VAR HITTAR JAG DEN?

Databasen ligger i dagsläget kvar på FMG/EMIL/Rollportaler/Protokollet. Inom snar framtid är det planerat övergång till Emilia och då kommer man att hitta applikationen under Jobbstöd/Applikationer.

JAG SKA ÅKA TILL USA FÖR JOBBETS RÄKNING. VAD ÄR DET FÖR VISUMKRAV?

När anställda i Försvarsmakten reser till USA, ska vi ha A2-visum. INSS J3 Tillståndsenhet har i uppgift att delge en NOT (Notice Of Travel) till den amerikanska ambassaden för varje försvarsmaktsanställd, som reser till USA i tjänsten. Denna NOT tillsammans med underlaget resenärens själv har hanterat bildar tillsammans A2-visaunderlag. Hur resenären går till väga finns instruktioner om på Emilia.

JAG ÄR BJUDEN PÅ PRIVAT BRÖLLOP UTOMLANDS OCH BRUDPARET SER GÄRNA ATT JAG BÄR UNIFORM. HUR FUNGERAR DET MED UNIFORMSTILLSTÅND?

Har man önskemål om att bära Försvarsmaktens uniform för privat bruk utomlands ska du skicka en skrivelse till Försvarsmaktens protokollchef, Henry Bengtsson. I skrivelsen uppger du land, plats, syfte, datum och vem du är. Har protokollchefen inget att erinra görs en ansökan om bärandetillstånd.

HUR FUNGERAR DET MED SECURITY CLEARANCE?

Oftast står det i inbjudan om det krävs en Personal Security Clearance, PSC. PSC utfärdas på nivåerna confidential, secret eller top secret. Det finns Nato-, EU- och bilaterala PSC. När man vet att en PSC krävs fyller man i det i databasen för utrikes tjänsteresor. När resan är godkänd i systemet genereras ett underlag till det lokala förbandsprotokollet som då kan vara behjälpligt med att ansöka om PSC. För vissa platser, till exempel Natos högkvarter i Bryssel krävs alltid PSC.

Korvettkockarna

Hon jobbade i stålverkets personalmatsal.

Han försökte hanka sig fram som musiker.

Nu styr Hanna och Filip i köket på HMS Helsingborg.

– Prefabricerad mat är fusk. Det är roligare och godare att laga mat från grunden, säger de.

EN DAG I BYSSAN PÅ HMS HELSINGBORG

05:09 Hanna Kämpe går upp och börjar förbereda frukosten.

06:00 "Purr ut överallt" – fartyget väcks av vakthavande officers väna stämma.

06:18 Kockkollegan Filip Gustafson-Heimer ansluter i byssan.

07:00 Uppställning på vapendäck. Fartygschefen går igenom arbetsdagen.

08:11 Losskastning från Kockums varv i Karlskrona. Lunchförberedelser.

10:38 Skyddsvaktsutbildning med både teori och praktik.

11:57 Lunch för vakterna. Först den ena, därefter den andra.

13:33 Styckning av högre till kvällens middag.

16:05 Ankomst till Helsingborg med påföljande skyddsvakttjänst.

19:00 Middag: Ikväll bjuds det på hemlagad kalops med kokt potatis.

21:20 Förberedelse av nattskaffning.

22:36 Hanna Kämpe kryper till kojs, medan Filip fortfarande är i tjänst.

STÄMNINGSFULL FRUKOST. Tänk vad ett enda tänd ljus kan göra.

Det är fortfarande nästan en timme kvar tills vakthavande officer purrar en sovande korvett, men kocken Hanna Kämpe är redan vaken. Frukost till ett 40-tal hungriga kollegor ska förberedas: frallorna tas fram, äggen kokas och kaffet sätts på.

I dag är det också en speciell dag. Efter att ha varit inne på varv och uppgraderats till version fem av Visbykorvettklass, så ska HMS Helsingborg gå till sin hemma-

hamn Helsingborg på besök. Hanna har redan lördagens trerätters festmeny klar för sig, men först gäller det att rensa undan efter frukosten. Nu har också kollegan Filip Gustafson-Heimer anslutit i byssan och tillsammans sätter de igång diskmaskinen, planerar lunchen och brygger mer kaffe. Planeringen avbryts när fartyget kastar loss. Då blåses "Klart Skepp", vilket innebär att alla ombord – både styrbords och babords vakter –

bemannar sina drabningsplatser. Då blir kockarna plötsligt sjukvårdare i gunrummet, där vårdmaterial tas fram och förbereds. Klart Skepp blåses nästan alltid vid losskastning, då det är ett bra sätt att se att alla är på tårna och att allt fungerar.

– Jag kommer från Torsåker, en håla mellan Falun och Gävle. Efter att ha jobbat på stålverket och säsong i Åre, var jag också kock i Stockholm ett kort tag innan jag gjorde GMU hösten 2012. Nu har jag

KONCENTRATION. Vass kniv och sjögång kan bli en intressant kombination.

FRUKTSTUND. Vattenmelon smakar gott när sjön suger.

Fartygschef Joakim Backman.

BRO+TÅG=ÖL!

Vissa traditioner inom flottan är märkligare än andra – som den att när ett örlogsfartyg passerar under en bro och det samtidigt kör ett tåg på bron, så ska fartygschefen bjuda besättningen på öl. Gissa därför om det var många vaksamma ögon på Helsingborgs brygga när Öresundsbron passerades. Men nej, den här gången kom tåget ungefär en minut efter passage.

– Det gäller att ha tumme med tidtabellen, konstaterade fartygschefen Joakim Backman.

varit ett år på Helsingborg och stortrivs, säger Hanna.

– Min pappa är kock så jag visste vad yrket innebar. Sedan har jag alltid varit försvarsintresserad, så när musikerplanerna inte funkade efter studenten sökte jag GMU i fjol och gick därefter befattningsutbildningen på marinens inden-turskola i Karlskrona, säger Filip.

Fritering förbjuden

Diskussion uppstår mellan Hanna och Filip om hur makaroner bäst stuvats: gräddkokas eller blandas ihop med en bechamelsås? Det sistnämnda alternativet vinner.

– Men hoppa över muskotnöten, säger Filip och rynkar på näsan.

Eftersom fartyget ska ligga i civil hamn under Helsingborgsbesöket behövs skyddsvakter. Därför genomförs en snabbrepetition av skyddsvaktsutbildningen för besättningen, till vilken småkakssorterna schackrutor och blåbärsgrottor serveras. Färdigköpta? Icke!

– Vi har fått order om att köpekakor är

förbjudna. Därför bakar vi det mesta själva. Överhuvudtaget försöker vi undvika prefabricerad mat. Pytt är kanske undantaget men vi brukar dryga ut den med rester som passar. Dessutom är det mat som ger ekonomiskt utrymme att lägga mer pengar på annan mat, säger Hanna medan hon steker falukorvsskivor på stekbordet.

Något annat som är förbjudet i matlagingsväg ombord är flambering, av ganska naturliga skäl.

– Flambera och fritera är inte aktuellt. Ombord på brittiska örlogsfartyg är omkullvälta fritöser den vanligaste brandorsaken, säger Filip medan han drar på sig sjöstridsdräkten ovanpå kockkläderna. Nu väntar nämligen den praktiska delen av skyddsvaktsutbildningen – skjutning med AK5D på helikopterdeck.

Hot dog-hysteri

När lunchen serveras i sjömansmässen äts det stuvade makaroner och stekt falukorv med god aptit.

– Ombord på ett fartyg gör man tre

FEM FAVORITRÄTTER HOS BESÄTTNINGEN

– *Lasagne, helst mitt eget recept men kockarnas är inte långt efter.*

Joakim Backman, fartygschef

– *Jag är en allätare men vilt är något av en favoritråvara.*

Erik Allerman, navigationsbefäl

– *Stuvade makaroner med stekt falukorv. Va? Blir det dagens lunch? Toppen!*

Robert Klanjac, vapenteknisk officer

– *Hemmagjorda hamburgare med massor av ost.*

Oscar Forsberg, sjöman

– *Raggmunk med fläsk.*

Filip Nilsson, motormekaniker

OCH VAD STÅR PÅ MENYN OM KOCKARNA FÅR BESTÄMMA?

– *Kött och bea!*

Hanna Kämpe, kock

– *Bouillabaisse, en sydfransk fisksoppa.*

Filip Gustafson-Heimer, kock

SE FILMEN OM VARFÖR HANNA GILLAR ATT JOBBA PÅ HMS HELSINGBORG

Allt du behöver är en QR-kodläsare (finns gratis på både Google Play och Apple Store), så kan du se filmen direkt i din mobil eller platta.

Eller så surfar du in på <http://bit.ly/1p8KLkj>

HÖGREV. Åtskilliga kilon som ska bli lagom stora grytbitar till kalops.

DRIVMEDEL. Det må finnas annat bränsle i HMS Helsingborgs tankar, men besättningen går på kaffe.

KONCENTRATION. Vid skjutövningen på helikopterdäck deltar givetvis även fartygets kokar.

saker: jobbar, sover och äter. Måltiderna är avrottat i rutinerna, det är också då man hinner träffa andra i besättningen och umgås lite, säger Robin Karlsson.

– Att hela tiden leva efter sextimarsvakter skapar lätt tristess. Jag är från armén från början och där var maten kass. Här är den så mycket bättre, säger Benjamin Topalovic.

Vad är då favoritmaten ombord på HMS Helsingborg?

– Korv med bröd är en favorit hos några

av sjömännen. De brukar ha korvartävlingar, jag tror att rekordet är tio varmkorvar med bröd. Fast det serveras inte bara korv med bröd då, vi brukar göra egen räk-sallad och annat till, säger Hanna.

Bland officerarna är preferenserna lite andra. Här är vällagad husmankost det mest efterfrågade.

I byssan styckar Hanna högre till kvälens kalops. Arbetsdagen tar slut först vid halv elva-tiden i kväll.

– Vi äter fyra gånger per dygn. Frukost,

VÄRLDSREKORDET I KORVÄTNING

I juli varje år samlas världseliten hos Nathan's i New York. Då avgörs nämligen VM i korvätning. På tio minuter gäller det att mumsa i sig så många korvar med bröd som möjligt. Och man kan konstatera att sjömännen på Helsingborg måste öva lite mer: rekordet för män innehas av Joey Chestnut, som proppade i sig 69 korv med bröd förra året – det är en korv med bröd var nionde sekund det. Damrekordet innehas av Sonya Thomas, som väger 46 kilo. Hennes rekord? 45 korvar med bröd. På tio minuter.

lunch, middag och nattskaffning, så en kock är alltid vaken, säger hon.

Myten säger att man lätt lägger på sig några extra kilon ombord på flottans fartyg.

– Om man går upp i vikt? I så fall är det ditt eget ansvar. Men visst är det lätt hänt med så här god mat, säger Robin Karlsson och skrattar.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: DANIEL KLINTHOLM/COMCAM

RECEPTET: HMS HELSINGBORGS BLÅBÄRSGROTTOR

Cirka 40 stycken

200 gram smör

4,5 dl vetemjöl

1 dl strösocker

1 tsk vaniljsocker

2 dl blåbärssylt till fyllning

Arbeta ihop ingredienser till degen i en matberedare. Platta ut degen, lägg i plastpåse och låt den vila i kylen i minst en timme. Värm ugnen till 175 grader. Baka ut degen, dela i bitar och rulla små bollar av varje bit. Lägg bollarna i små kakformar, gör grop i varje boll med tummen och lägg en tesked blåbärssylt i gropen. Grädda i mitten av ugnen i cirka 10 minuter.

Den dansande amfibien

Det skulle bara bli en kul filmsnutt till kompanimiddagen.

Nästan tre miljoner visningar på Youtube senare är Försvarsmaktens svar på John Travolta till slut hemma i Sverige. Och eftersom mustaschen är borta slipper han bli igenkänd.

– Det är faktiskt ingen som har känt igen mig när jag varit ute på stan, säger Anton Nyberg, huvudrollsinnehavare i 'Greased Lightning'-succén.

ANTONS TOPPDANSFILMER

1. Grease
2. Dirty Dancing
3. Step up

Han gick estetiskt program med inriktning teater på gymnasiet. Och han tycker om att sjunga och dansa på fritiden men till vardags arbetar Anton Nyberg som skyttesoldat på Amfibieregementet och har tjänstgjort på FS 25 i Afghanistan.

– Tanken var att vi skulle göra en rolig film till vår kompanimiddag. Min kompis Boris hade en tanke om att vi skulle göra "Greased lightning"-scenen och jag tyckte det var en kul idé. Han tyckte att jag skulle spela Danny eftersom jag är bra på att dansa och det får jag väl erkänna att jag är, säger Anton.

Sagt och gjort – bara två inspelningskvällar senare var resultatet klart och lades ut på Youtube. Inom några timmar hade den setts av tusentals. Några dagar senare hade filmen visats över en miljon gånger. Anton och hans vänner blev kända över en natt. TV, radio, tidningar och flera internationella webbplatser uppmärksammade de svenska amfibiesoldaterna. Anton och hans vänner medverkade bland annat i Nyhetsmorgon i TV 4 och flera radio- och tidningsintervjuer.

Efter att ha kommit hem i början av december förra året trodde han att han var klar med värmen i Mazar-e- Sharif och såg fram emot att vara ledig och flytta in i en ny lägenhet.

Men vistelsen hemma blev kort.

– Jag var hemma på Amf1 och fick ett samtal från min chef som frågade om jag kunde ta en vakans på FS26. Det tog en timme för mig att smälta erbjudandet men sedan ringde jag tillbaka och tackade ja. Det passade bra med min livsplanering, säger Anton.

Nu är i alla fall Anton tillbaka i Sverige för välförtjänt ledighet. I framtiden hoppas han på att kunna testa något nytt.

– Jag har funderat på något utanför Försvarsmakten, detta är den enda jobbet jag någonsin haft och jag vill testa något annat. Samtidigt vet jag att jag kommer sakna Försvarsmakten jättemycket. Drömmen är nog att bli skådespelare, säger Anton.

TEXT OCH FOTO: MAGNUS LINDSTEDT/FS26

Säkra sommarsemestern

Svensk sommar kan vara solig, fantastisk och magisk.

Den kan också vara precis motsatsen.

Så se till att ha några reservplaner i bakfickan så blir livet betydligt lättare.

Här är 25 sevärda tips från norr till söder.

1. GRÄNSFÖRSVARSMUSEUM

[ABISKO]

Museet behandlar beredskapstiden och är beläget vid Abisko turiststation. I närheten finns en rad bevarade skansar från beredskapstiden.

Mer information: www.abiskomuseum.se

2. VICTORIAFORTET [VOULLERIM]

Fortet med utsikt över Luleälvarna är bestyckat med dubbelpipiga 15,2 cm kanoner från pansarskeppet Drottning Victoria.

Mer information: www.victoriafortet.se

3. MUSEET KALIXLINJEN

[MARIEBERGS VILTFARM]

Undrar du var kanonerna från pansarskeppen Fylgia och Gustav V tog vägen? De finns här, som en avgörande del i Kalixlinjens batterier.

Mer information: www.viltfarmen.se

4. FÖRSVARSMUSEUM

[BODEN]

Förutom det försvarshistoriska arvet av övre Norrland finns här i sommar en specialutställning – om all världens specialförband och deras uppdrag.

Mer information: www.forsvarsmuseum.se

5. RÖDBERGSFORTET

[BODEN]

Rödberget – ett av fem fort runt Boden – lades som sista fort ned år 2000 och beslutet togs att all inredning skulle bevaras intakt.

Mer information: www.rodbergsfortet.com

6. FLYGMUSEET [LULEÅ]

Testa att flyga i en flygsimulator och lär dig mer om luftförsvaret av övre Norrland från början av 1940-talet.

Mer information: www.flygmuseetf21.se

7. SKANSEN KLINTABERG

[HOTAGEN/JÄMTLAND]

Här skulle en eventuell tysk invasion från Norge stoppas under andra världskriget.

Mer information: www.klintaberg.se

8. TEKNIKLAND [ÖSTERSUND]

Utställningar och aktiviteter för hela familjen. Det handlar om teknik-, militär-, flyg- och fordonshistoria.

Mer information: www.teknikland.se

9. HEMSÖ FÄSTNING [HÄRNÖSAND]

Tidigare topphemlig anläggning under jord gjord för 500 man. Fästningen var kustförsvarets största anläggning och den enda bevarade i sitt slag.

Mer information: www.hemsofastning.se

10. KRIGSFLYGFÄLT 16 [BRATTFORSHEDEN]

Ett värmländskt bevarat krigsflygfält från andra världskriget som dessutom är ett kulturresevat.

Mer information: www.krigsflygfalt16.se

11. BRIGADMUSEUM

[KARLSTAD]

Hur påverkades kalla krigets olika händelser vår militära utveckling sett med den värnpliktige soldatens ögon? Här får du svaren. Mer information:

www.brigadmuseum.se

12. VAXHOLMS FÄSTNINGSMUSEUM [VAXHOLM]

Fästningen lär ha framkallat ett av livets två leenden hos den tyske fältmarskalken von Moltke, det andra leendet kom när svärmor dog.

Mer information:

www.vaxholmsfastning.se

13. ARMÉMUSEUM [STOCKHOLM]

Museets basutställning ger en samlad överblick över svensk militärhistoria från 1500-talet och framåt, bland annat med hjälp av 5800 tennsoldater.

Mer information: www.sfhm.se

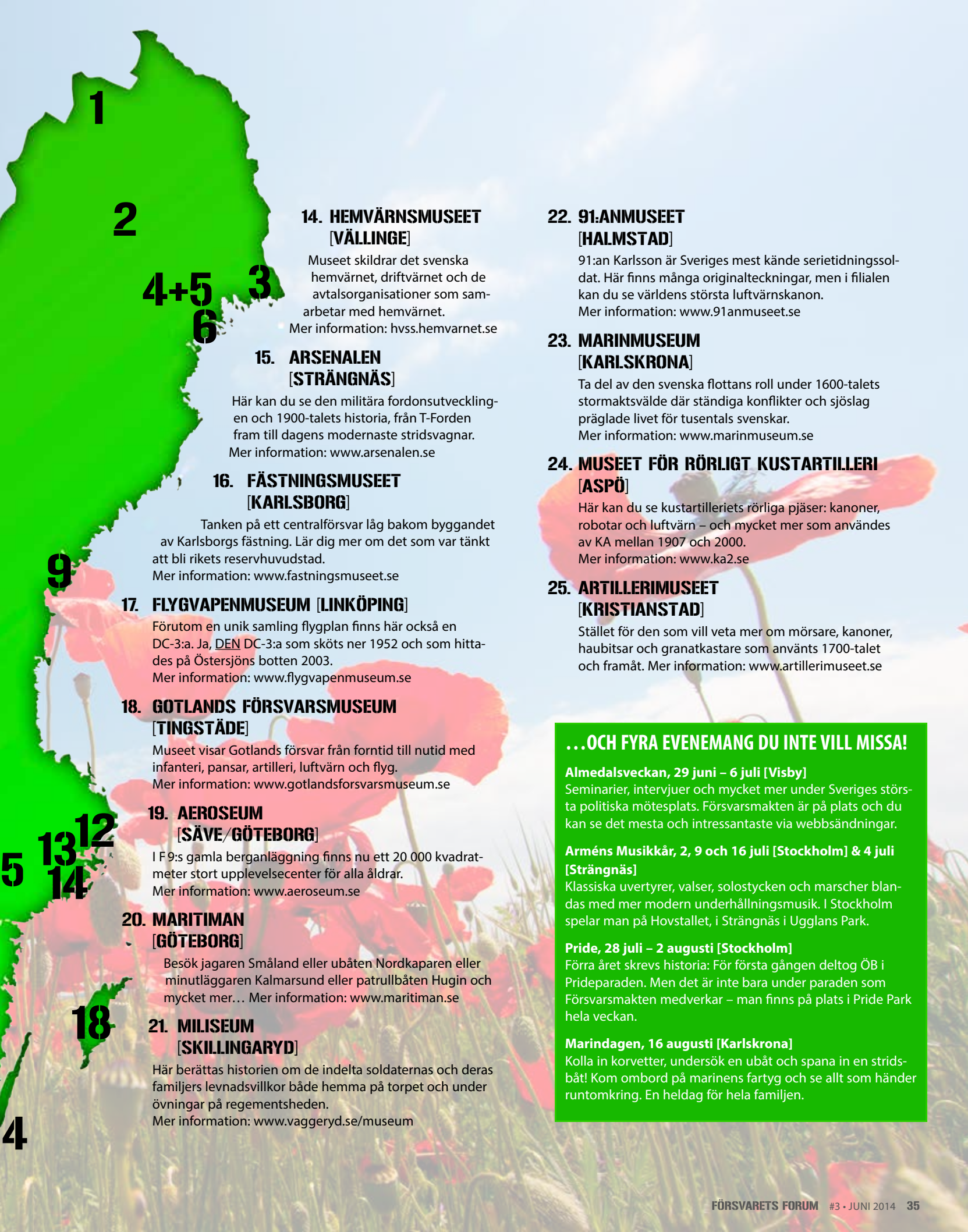
19+20

21

22

25

23+24

**14. HEMVÄRNSMUSEET
[VÄLLINGE]**

Museet skildrar det svenska hemvärdnet, driftvärnet och de avtalsorganisationer som samarbetar med hemvärnet.

Mer information: hvss.hemvarnet.se

**15. ARSENALEN
[STRÄNGNÄS]**

Här kan du se den militära fordonsutvecklingen och 1900-talets historia, från T-Forden fram till dagens modernaste stridsvagnar.

Mer information: www.arsenalen.se

**16. FÄSTNINGSMUSEET
[KARLSBERG]**

Tanken på ett centralförsvar låg bakom byggandet av Karlsborgs fästning. Lär dig mer om det som var tänkt att bli rikets reservhuvudstad.

Mer information: www.fastningsmuseum.se

17. FLYGVAPENMUSEUM [LINKÖPING]

Förutom en unik samling flygplan finns här också en DC-3:a. Ja, DEN DC-3:a som sköts ner 1952 och som hittades på Östersjöns botten 2003.

Mer information: www.flygvapenmuseum.se

**18. GOTLANDS FÖRSVARMUSEUM
[TINGSTÄDE]**

Museet visar Gotlands försvar från forntid till nutid med infanteri, pansar, artilleri, luftvärn och flyg.

Mer information: www.gotlandsforsvarsmuseum.se

**19. AEROSEUM
[SÄVE/GÖTEBERG]**

I F9:s gamla berganläggning finns nu ett 20 000 kvadratmeter stort upplevelsecenter för alla åldrar.

Mer information: www.aeroseum.se

**20. MARITIMAN
[GÖTEBERG]**

Besök jagaren Småland eller ubåten Nordkaparen eller minutläggaren Kalmarsund eller patrullbåten Hugin och mycket mer... Mer information: www.maritiman.se

**21. MILISEUM
[SKILLINGARYD]**

Här berättas historien om de indelta soldaternas och deras familjers levnadsvillkor både hemma på torpet och under övningar på regementsheden.

Mer information: www.vaggeryd.se/museum

**22. 91:ANMUSEET
[HALMSTAD]**

91:an Karlsson är Sveriges mest kände serietidningssoldat. Här finns många originalteckningar, men i filialen kan du se världens största luftvärnskanon.

Mer information: www.91anmuseet.se

**23. MARINMUSEUM
[KARLSKRONA]**

Ta del av den svenska flottans roll under 1600-talets stormaktsvälde där ständiga konflikter och sjöslag präglade livet för tusentals svenskar.

Mer information: www.marinmuseum.se

**24. MUSEET FÖR RÖRLIGT KUSTARTILLERI
[ASPÖ]**

Här kan du se kustartilleriets rörliga pjäser: kanoner, robotar och luftvärn – och mycket mer som användes av KA mellan 1907 och 2000.

Mer information: www.ka2.se

**25. ARTILLERIMUSEET
[KRISTIANSTAD]**

Stället för den som vill veta mer om mörsare, kanoner, haubitsar och granatkastare som använts 1700-talet och framåt. Mer information: www.artillerimuseet.se

...OCH FYRA EVENEMANG DU INTE VILL MISSA!

Almedalsveckan, 29 juni – 6 juli [Visby]

Seminarier, intervjuer och mycket mer under Sveriges största politiska mötesplats. Försvarsmakten är på plats och du kan se det mesta och intressantaste via webbsändningar.

Arméns Musikkår, 2, 9 och 16 juli [Stockholm] & 4 juli [Strängnäs]

Klassiska uvertyrer, valser, solostycken och marscher blandas med mer modern underhållningsmusik. I Stockholm spelar man på Hovstallet, i Strängnäs i Ugglans Park.

Pride, 28 juli – 2 augusti [Stockholm]

Förra året skrevs historia: För första gången deltog ÖB i Prideparaden. Men det är inte bara under paraden som Försvarsmakten medverkar – man finns på plats i Pride Park hela veckan.

Marindagen, 16 augusti [Karlskrona]

Kolla in korvetter, undersök en ubåt och spana in en stridsbåt! Kom ombord på marinens fartyg och se allt som händer runtomkring. En heldag för hela familjen.

Dina kollegor vann Gladiatorerna

Förra året vann Linnéa Johansson från A9 tjejklassen.

I år var det dags för en Försvarsmaktsdubbel: Elin Strömblad och Konstantin Avramidis Granlund var båda bäst i TV 4:s *Gladiatorerna*.

Hemligheten bakom segern?

– Vinna hinderbanan. Det är där allt avgörs, säger Konstantin.

TV4 måste vara lite frustrerat: varje säsong testas massor med nya utmanare till *Gladiatorerna* med vitt skilda bakgrunder och yrken.

Och ändå är det nästan alltid någon från Försvarsmakten som går och vinner.

I år heter en vinnare Elin Strömblad. Under studietiden till specialistofficer bestämde sig hon för att söka till *Gladiatorerna*. Bland 2000 sökande togs Elin ut och resten har du kunnat se i tv-rutan.

– Under inspelningen så tänkte jag mycket på att A9 är ett av de bästa förbanden som är bra på den fysiska träningen. Jag kände mig stolt att representera A9, säger hon

Och det är något speciellt med just A9, *Gladiatorerna* och specialistofficerare - förra året vann Linnéa Johansson från samma regemente, även hon studerade till specialistofficerare.

I år blev det dessutom en dubbel seger. Varför denna överlägsenhet?

– Vi kanske har ett visst försprång genom att många moment i *Gladiatorerna* är liknande de som vi tränar till vardags och att hinderbanor är ett sådant moment. Dessutom kör väl hela Försvarsmakten crossfit i dag, vilket ger en bra fysisk grund, säger Konstantin.

Han såg på *Gladiatorerna* redan som barn och drömde om att en dag få möta Hero, Panzar och de andra muskelknippena i olika tvekamper.

Dessutom fanns det ytterligare ett moment i tv-programmet som lockade: hinderbanan.

Redan 2007 började nämligen Konstantin tävla i militär femkamp, där han fick träna mycket hinderbana. Förra

året tog han steget över till den ganska okända sporten obstacle racing, hinderbanelopp.

– Att träna genom att springa hinderbanor är bra för styrkan, uthålligheten, koordinationen och inte minst viljan. För oss i Försvarsmakten är det dessutom en ganska realistisk träning.

Perfekt kombination

I dag driver Konstantin företaget Obstacle Training som arrangerar just kurser och träning i hinderbanor, när han inte tävlar förstås. Förutom vinsten i *Gladiatorerna* har han hunnit med en vinst i Tough Viking i Hagaparken i maj. Nu väntar fler tävlingar, först Spartan Racing i Kanada.

Finns det något träningstips från hinderbanespecialisten till sina kollegor i Försvarsmakten?

Konstantin Avramidis Granlund var kung på Hängbron.

– Ibland känns det som om många satsar lite för mycket på att lyfta tyngder. Visst är styrka viktigt inte minst i vissa tjänsteroller, men jag tycker att man borde satsa på konditionsdelen minst lika mycket.

Egenföretagare, tävlande på elitnivå och gruppbefäl på deltid på Amfi. Hur funkar det att kombinera de rollerna?

– Jag kan inte ha en bättre situation än vad jag har just nu. Att komma in och jobba i Försvarsmakten är både roligt, utvecklande och ger bra träning. Nästa gång är i september. Och i år ska jag försöka slå det svenska rekordet i militär hinderbana, säger Konstantin.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: TV4

Elin Strömblad fick gladiatorn Bullet – 181 centimeter lång och 77 kilo muskler – på fall.

Vidar är ett funktionellt system

Det är inte utan att bli mörkrädd som jag tagit del av klagomålen på expeditionshanteringsystemet Vidar. Det sträcker sig från att betecknas som ett arbetsmiljöproblem till att kräva en time-out. Det senare borde väl Försvarsmakten ha haft nog av de senaste tjugofem åren?!

För mig som enskild handläggare är det oerhört svårt att förstå vad alla dessa protester grundar sig i. Är det en oförståelse för kraven eller en rent destruktiv motvilja till att följa de krav som externa aktörer ställer på vår dokumenthantering? Oavsett så är det att beteckna som ryggradslöst att kalla systemet för ologiskt eller svårhanterat. Jag har genomgått den obligatoriska utbildningen och tagit del av Handbok DÅR – jag kan garantera att vem som helst kan hantera systemet med de hjälpmedel som finns att tillgå. Det alla inom organisationen måste inse och acceptera är att systemet på sikt kommer att ge oss en bättre ärendeföljning än vad som var fallet med de äldre systemen. Är man inte villig, eller kapabel, att se det bör man nog söka sig till andra utma-

ningar här i livet. Det är dags att såväl militära som civila inom organisationen kavlar upp ärmarna och accepterar verklighetens krav, särskilt när det på sikt är frågan om en underlättande åtgärd.

Det ska dock understrykas att systemet har två stora brister: informa-

tionen inför införandet måste klas-
sas som usel och det är ologiskt att lägga distributionsbördan på den enskilde handläggaren. Som systemet är uppbyggt bör dock i vart fall det senare kunna åtgärdas genom att sändlistehantering återförs till expeditionshandläggarna. När det

gäller den bristande informationen inför införandet är detta ett avslutat kapitel – som anställd kan man bara hoppas att organisationen, och chefer på alla nivåer, inför nästa införande av ett system tar större ansvar för hanteringen.

Erik Lindmark/HKV

Militär legitimitet och legalitet

Nyligen betraktade jag belgisk personal som laddade ett stridsflygplan inför ett uppdrag. Dessa var alla soldater. Jag frågade den schweiziske översten vid min sida.

– Om dessa varit civila tekniker, hade du betraktat dem som kombattanter?

– Naturligtvis, svarade han.

Sedan värnplikten avskaffades i Sverige är det i huvudsak civila tekniker som sköter dessa sysslor. Högkvarteret med flera anläggningar bevakas idag av civila vaktbolag. Är även denna personal att betrakta som kombattanter? Naturligtvis. De bär uniform, de bär sina vapen öppet och lyder under ansvarigt befäl. Att dessa personalkategorier bär en del av statens våldsmopol, utan att vara soldater verkar inte vara ett bekymmer för myndigheten Försvarsmakten.

Teknikerna är ju anställda (viktigt begrepp i dessa tider) av Försvars-

makten och bevakningsmännens företag upphandlade enligt regelverket. Ur mitt perspektiv är detta en något oklar lösning, måhända "legal" med hänsyn till regelverket, men med sviktande "legitimitet" ur ett folkrättsperspektiv.

Men var lugn. Myndigheten Försvarsmakten tar tag i dessa legala/legitima problem.

Marinens ungdomsmusikkår förbjuds att delta i Försvarsmaktens ceremonier, eftersom de inte är anställda, utan oavlönade idealister. Dessutom med många medlemmar under 18 år och får med andra ord inte utbildas i strid, vilket man heller aldrig gjort (utan man har exacerat och musicerat med hög kvalitet).

Har Försvarsmakten verkligen börjat i rätt ände med dessa frågor?

Vad är egentligen problemet med att ungdomar utvecklar musikalitet, stärkta av en identitets-

koppling till vårt försvar och dess folkliga förankring?

Varför bevakar inte soldater alla Försvarsmaktens anläggningar samt laddar våra stridsflygplan inför deras uppdrag?

Det är anmärkningsvärt att man är så legalt strikt när det gäller musik och ceremonier, men tämligen flummig när det gäller liv och död.

Sten Aleman/LG

Varför dömer vi inte lika?

"Ryssland har på ett provocerande sätt valt att försöka ändra på Europas gränser", står det i ett citat från försvarsministern i förra numret.

Jag kan inte annat än hålla med henne.

Men tänk om någon av våra ministrar sagt motsvarande om Nato, när de bombade Jugoslavien för att ändra Europas gränser! Kan det ena ha påverkats av det andra, tro?

Björn Forseth/RO

SKRIV EN INSÄNDARE!

Visst har du åsikter som du delar med dig av? Gör det här! Skriv en insändare till Försvarets forum och mejla den till ff-red@mil.se – senast den 18 augusti behöver den vara skickad för att kunna komma med i nästa nummer.

Våra politiker skjuter från höften

Rysslands agerande i och utanför Ukraina har ritat om den säkerhetspolitiska kartan. För några månader sedan fanns det knappast någon seriös bedömare som ens drömde om ett scenario där Krim-halvön skulle brytas loss från Ukraina och införlivas med Ryssland. Likafullt skedde just detta. I strid mot folkrätten och ingångna avtal har en europeisk stormakt roffat åt sig delar av ett fredligt grannlands territorium.

Det är klart att den här händelseutvecklingen har sänt chockvågor bland annat i Baltikum. Men även Sverige har att förhålla sig till Putin-Rysslands mer maktfullkomliga och aggressiva beteende. I så måtto har händelseutvecklingen också haft en tillnyktrande effekt på svensk säkerhets- och försvarspolitik.

Hittills har förändringarna mest varit kosmetiska. Att försvarsberedningen fick en extra månad på sig för att göra sina säkerhetspolitiska bedömningar gjorde knappast nämnvärd skillnad, utan hade mest ett signalvärde. Det stundande riksdagsvalet gjorde också att den breda enigheten i beredningen doldes av ett bråk om försvaranslagens storlek, som inte alls ingår i beredningens uppdrag att hantera.

Den svenska solidaritetsförklaringen uttrycker förhoppningen att omvärlden vid behov ska komma till vår undsättning men Sverige dokumenterar i dag ingen trovärdig förmåga att vi på motsvarande sätt ska kunna ingripa till stöd för våra grannländer. Det gör grunden för Sveriges militära doktrin mycket bräcklig.

När jag valde att lämna mitt uppdrag som försvarsminister 2007 var anledningen att en seriös berednings- och beslutsprocess inte tilläts. Försvarsmakten fick inte möjlighet att ta fram ordentliga beslutsunderlag, räknenissarna tog befälet över försvarsanalytikerna och slutsatserna föregrep analyserna. På några års sikt utlovades neddragningar i mångmiljardklassen. I slutändan blev detta

– som bland annat Riksrevisionen konstaterat – en dyrbar historia för skattebetalarna.

Även nu när pendeln slår åt andra hållet skjuter våra politiker i hög grad från höften. Två månader innan försvarsberedningen var färdig kunde finans(!)ministern berätta om vilka materiel-system som behöver prioriteras. Anslagen ska ökas med flera miljarder – men inte förrän om några år. Först ska Försvarsmakten, trots en underfinansierad personalreform, spara 500 miljoner kronor på löneanslagen. I en avlägsen framtid ska det bli ytterligare tio JAS-plan, trots att de redan beslutade 60 inte är fullt finansierade.

Icke desto mindre väljer jag att se lite mer optimistiskt på framtiden. Trots allt finns det på politisk nivå en ökande insikt om att vi inte kan fortsätta som förut, utan att uppgifter och resurser måste följas åt. Det finns stora inbyggda obalanser i försvarets ekonomi och betydande luckor i vår försvarsförmåga. De måste åtgärdas även om det kommer att ta mycket lång tid.

Till det positiva hör också det som vi har att bygga på. Försvarsmakten saknar inte problem och utmaningar. Numerären må lämna åtskilligt i övrigt att önska men de förband vi har håller mycket hög klass. Som försvarsminister besökte jag förband i Sverige men också KS 14 (KFOR) i Kosovo, ML 01 (Unifil) det vill säga HMS Gävle på uppdrag utanför Libanons kust, FS 12 (Isaf) i Mazar-e-Sharif och Ubåt i västerled, HMS Gotland utlånad till US Navy och stationerad i San Diego.

Jag kan bara konstatera att Försvarsmakten – trots de problem som finns – levererar. De soldater och förband vi har är pro-

Foto: Peter Knutson

fessionella. De löser sina uppgifter. Och de gör skillnad. Det har alla svenskar anledning att vara stolta över!

*Mikael Odenberg, före detta försvarsminister.
Idag generaldirektör för Svenska Kraftnät.*

FAKTA MIKAEL ODENBERG var moderat försvarsminister 2006-2007, men avgick den 5 september 2007 efter oenighet med regeringen och finansminister Anders Borg om budgetpropositionen och de aviserade nedskärningarna som skulle drabba Försvarsmakten. Han är reservofficer och hade före detta ÖB Håkan Syrén (då löjtnant) som plutonchef under värnplikten.

EN RIKTIGT SKÖN SOMMAR ÖNSKAR FÖRSVARETS FORUM

Tashakor! Tack!

2002 kom de första svenska soldaterna till ett krigshärjgat och sönderslitet land. När FS 26 nyligen kom hem har totalt 9 475 svenska kvinnor och män tjänstgjort i Afghanistan. Resultatet?

Flickor går åter i skolan. Sjukvård för fler människor. Och fria val har hållits.

Men det har inte varit gratis. 31 soldater har skadats och fem har stupat. Tack. Tashakor. (Tashakor betyder tack på dari).

Foto: Jimmy Croona/ComCam

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

FÖRSVARETS FORUM, SE-107 85 STOCKHOLM

PRIO TAR PAUS

– så påverkas du

Den 1 oktober inför Försvarsmakten ett nytt lönesystem, Prio Lön. Dessutom införs steg 5 och 6 i Prio, så när systemet öppnar igen den 22 september kommer du bland annat mötas av ett förbättrat gränssnitt. *Men!*

Det innebär också att ***hela system Prio kommer vara helt stängt mellan fredagen den 5 september klockan 18.00 till måndagen den 22 september klockan 08.00.***

Det här är vad du som medarbetare behöver veta – och göra.

SEMESTER & TJÄNSTLEDIGT

Mellan den 15 maj och 22 september går det inte att lägga in semesteransökningar för till exempel jul och nyår. Efter den 22 september går det bra igen. Detsamma gäller för tjänstledighetsansökningar.

SJUKRAPPORTERING

Blir du sjuk under stängningsperioden? Varken sjukrapportering eller frisknämälan kan registreras då. Skicka istället in formulär "Sjuk- och frisknämälan" som finns på emilia, både vid sjuk- och frisknämälan. Läkarintyg skickas in som vanligt.

FÖRSKOTT

Under stängningsperioden kan inga förskott betalas ut. Reser du ofta och är i behov av förskott är nu ett ypperligt tillfälle att skaffa ett betalkort via Försvarsmaktens avtal. Mer information om hur finns på emilia.

TIDRAPPORTERING

Övningsdygn, overtid, jour, beredskap och liknande – ha för vana att lägga in detta så snart det skett. När Prio öppnar den 22 september kommer det inte gå att lägga in händelser som inträffat före den 1 juni. När Prio öppnar igen är det dessutom kort om tid för dig att registrera din arbetstid och för chefen att godkänna om det ska kunna komma med oktoberlönefil.

RESOR

Ska du resa i tjänsten? Då måste din resa vara bokad och godkänd senast den 5 september klockan 17.00. Under stängningen mellan den 5 till 22 september kommer det inte gå att boka resor via Prio och den manuella hanteringen kommer endast godkänna resor som är av mycket akut karaktär.

Mer information hittar du på emilia!